

MARULIĆEVI DANI 2010.

ZNANSTVENI, KNJIŽEVNI I IZDAVAČKI
PROGRAM
(22.-25. travnja)

Split, travanj 2010.

Organizatori

znanstvenoga, književnog i izdavačkog programa:

Društvo hrvatskih književnika

Društvo prijatelja kulturne baštine, Split

Književni krug Split

Zavod za znanstveni i umjetnički rad HAZU u Splitu

KALENDAR ZBIVANJA

ČETVRTAK, 22. TRAVNJA

17.30 sati, crkva sv. Frane

Sveta misa

Prigodna riječ Ante Sapunara i polaganje vijenca na Marulićev grob
(Društvo prijatelja kulturne baštine)

18.45 sati, Trg braće Radića

Polaganje vijenca na Marulićev spomenik

19.00 sati, Zavod HAZU

Svečano otvorenje znanstvenoga, književnog i izdavačkog programa
Marulićevih dana

Prigodno slovo: Dragica Malić

Pjevaju: *Cantores Maruli*

19.30 sati, Zavod HAZU

Dodjela nagrada Dana hrvatske knjige: *Judita, Davidias, Slavić*
(u suradnji s Društvom hrvatskih književnika)

20.00 sati, Zavod HAZU

Pjesnička posveta: *Hrvatski pjesnici Marulićevu Splitu* (Društvo
hrvatskih književnika)

Sudjeluju: Joško Božanić, Miki Bratanić, Jadranka Čolović
Sviličić, Jakša Fiamengo, Dunja Kalilić, Fabijan Lovrić,
Petar Opačić, Ante Stamać, Igor Šipić, Siniša Vuković
Voditelj: Jakša Fiamengo

PETAK, 23. TRAVNJA

8.30 sati, Zavod HAZU

Colloquium Marulianum XX:

Hrvatske i latinske pjesmarice 15. i 16. stoljeća (II)
(prvo zasjedanje)

16.00-18.30 sati, Književni krug Split – Marulianum

Treća kroatistička tekstološka radionica: *Različitost istog: varijantnost Marulićeva pjesničkog teksta*

Voditelj: Dijana Ćurković i Amir Kapetanović

Sudjeluju studenti iz Splita, Zagreba i Rijeke

Četvrta latinistička tekstološka radionica: *Čitanje baroknog rukopisa*

Voditelji: Neven Jovanović i Gorana Stepanić

Sudjeluju studenti iz Pule, Zadra i Zagreba

19.00 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

Hrvatsko srednjovjekovno pjesništvo: pjesme, plačevi i prikazanja na starohrvatskom jeziku (priredili A. Kapetanović, D. Malić, K. Štrkalj Despot), Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2010. (Biblioteka Hrvatska jezična riznica)

Govore: Tomislav Bogdan i Amir Kapetanović

20.00 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

Teodora Shek Brnardić: *Svijet Baltazara Adama Krčelića*, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2009.

Govore: Neven Jovanović, Sandra Ivović i autorica

SUBOTA, 24. TRAVNJA

8.30 sati, Zavod HAZU

Colloquium Marulianum XX:

Hrvatske i latinske pjesmarice 15. i 16. stoljeća (II)
(drugo zasjedanje)

16.00-18.30 sati, Književni krug Split – Marulianum

Treća kroatistička tekstološka radionica: *Različitost istog: varijantnost Marulićeva pjesničkog teksta*

Voditelj: Dijana Ćurković i Amir Kapetanović

Sudjeluju studenti iz Splita, Zagreba i Rijeke

Četvrta latinistička tekstološka radionica: *Čitanje baroknog rukopisa*

Voditelji: Neven Jovanović i Gorana Stepanić

Sudjeluju studenti iz Pule, Zadra i Zagreba

19.00 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

Filozofija Mediterana (uredio Mislav Kukoč), Hrvatsko filozofsko društvo; Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Zagreb, 2009.

Govore: Mirko Jakić, Tonči Kokić, Mislav Kukoč

20.00 sati, Zavod HAZU

Predavanje popraćeno projekcijom:

Radoslav Bužančić: Marulićeve kuće u Splitu

NEDJELJA, 25. TRAVNJA

9.00 sati

Obilazak splitskih znamenitosti:

Dioklecijanova palača (vodstvo: akademik Nenad Cambi)

Galerija Emanuela Vidovića (vodstvo: Nela Žižić)

COLLOQVIVM MARVLIANVM XX.

Hrvatske i latinske pjesmarice 15. i 16. stoljeća (II)

Organizator: Književni krug Split – *Marulianum*

23. i 24. travnja 2010.

Zavod HAZU u Splitu, Trg braće Radića 7

PETAK, 23. TRAVNJA

Voditelji: Bratislav Lučin i Francisco Javier Juez Gálvez

08.30 sati, Zavod HAZU

Dragica Malić (Zagreb): Odjeci najstarije hrvatske pjesmarice u Marulićevim stihovima

Amir Kapetanović (Zagreb): Versificirana biblijska priča o Esteri (16. st.) u kontekstu hrvatskoga glagoljaštva i Marulićeva pjesničkoga kruga

Kristina Štrkalj Despot (Zagreb): *Osorsko-hvarska pjesmarica* (popis sastavnica, postanje, jezik)

Smiljka Malinar (Zagreb): Diskurzi *Ranjinina zbornika* i njihov jezični izraz

11.00-11.30: Odmor

11.30-14.30

Johann Ramminger (München): Marulus as a neo-Latin writer

Neven Jovanović (Zagreb): Marulić i *laudationes urbium*

Bratislav Lučin (Split): *In epigrammata priscorum commentarius:* izvori Marulićevih komentara

Mladen Parlov (Split): Križ u misli Marka Marulića

Branko Jozić (Split): Marulićeva demonologija

Franz Posset (Beaver Dam, Wisconsin, USA): »The Tree of the Cross« and Other Early Christian Latin Poetry with the Notes of Marko Marulić in his Copy of *Poetae Christiani Veteres* (Venice: Aldus Manutius, 1501/1502)

13.30: Završetak prvog zasjedanja

SUBOTA, 24. TRAVNJA

Voditelji: Vinko Grubišić i Branko Jozić

08.30 sati, Zavod HAZU

Sergejus Temčinas (Vilnius): Katolička biblijska prosvjeta početkom 16. stoljeća: Marko Marulić i Francisk Skorina

Andrea Clarke (London): Henry VIII's library: the books and manuscripts that he chose, read and annotated

Elisabeth von Erdmann (Bamberg): Marko Marulić im Horizont der Religionskonflikte in den deutschen Ländern

Francisco Javier Juez Galvez (Madrid): Marko Marulić, Karlo V. i Filip II.

Milan Grba (London): Marko Marulić i Britanska knjižnica

11.00-11.30: Odmor

11.30-14.00

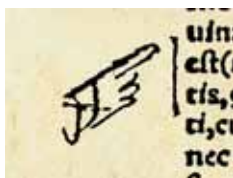
Ivan Bodrožić i Jelena Stupalo (Split): Marko Marulić i *Opuscula theologica* sv. Tome Akvinskog

Vinko Grubišić (Waterloo, Kanada): Sv. Bonaventura (John Pecham), Marulić i mit o slavuju u srednjovjekovnoj poeziji

Teo Radić (Zagreb): *Od slavića*: traduktološka analiza

Marijana Horvat (Zagreb): Rječotvorje u Marulićevu i Kašićevu prijevodu *De imitatione Christi* (na primjerima filozofsko-teološkog leksika)

Gorana Stepanić (Pula): *Carmen de doctrina Domini nostri Iesu Christi pendentis in cruce* u baroknim prijevodima na hrvatski

SAŽETCI

Ivan Bodrožić i Jelena Stupalo
Katolički bogoslovni fakultet, Split

MARKO MARULIĆ I *OPUSCULA THEOLOGICA* SV. TOME AKVINSKOG

Autori se u svom istraživanju najprije osvrću na *status quaestionis* rasprave koja se vodila oko pitanja kojim se izdanjem djela *Opuscula theologica* Tome Akvinskog koristio Marko Marulić. Od dvaju izdanja koja su se pojavila u drugoj polovici 15. st. još se nije sa sigurnošću utvrdilo je li on posjedovao i upotrebljavao ono kraće, iz 1473., sa 25 djela, ili je pak imao ono šire, iz 1485., sa 70 djela. Premda je većina autora (Verdiani, Parlov i ostali) naginjala ovom drugom mišljenju, sve do sada ostalo se manje-više na pretpostavkama čvrsta dokaza.

U drugom dijelu svoga istraživanja autori pokazuju da je Marulić nedvojbeno crpio iz nekoliko tomističkih djela što su sadržana isključivo u izdanju Tominih *Opuscula* iz 1485., čime se teza da je Marulić posjedovao upravo to izdanje potvrđuje kao sigurna. Na temelju povijesno-kritičkoga propitivanja utvrđuje se da se splitski pisac pišući *Instituciju* i *Evangelistar* obilato koristio djelima *De Antichristo*, *De venerabili sacramento altaris*, *De sacramento eucharistiae*. Premda se ne radi o autentičnim Tominim djelima, Marulić ih je - budući da su sadržana u drugom izdanju *Opuscula* - čitao i preuzimao kao Tomina. Pokazuje se tako da se on koristio tim tomističkim izdanjem nepunih 20 godina nakon njegova objavljivanja.

Andrea Clarke
British Library, London
HENRY VIII'S LIBRARY:
THE BOOKS AND MANUSCRIPTS THAT HE CHOSE,
READ AND ANNOTATED

Henry VIII was one of the most widely read and intelligent monarchs of the Renaissance and he acquired a vast quantity of books and manuscripts to fill the shelves of his many palace libraries. These books and manuscripts now form one of the cornerstones of the British Library. In the late 1520s and early 1530s, the Royal Library underwent a transformation that reflected Henry's own personal circumstances and changing views of the Papacy.

This paper will discuss Henry VIII's personal copy of Marko Marulić's *Evangelistarium*, which is thought to have entered the Royal Library during this period. In particular, it will focus on the King's extensive marginal annotations and markings and consider what insights they provide into his theological concerns and the development of his thinking regarding the doctrine of the new Church of England.

Andrea Clarke

Britanska knjižnica, London

KNJIŽNICA HENRIKA VIII: KNJIGE I RUKOPISI

ŠTO IH JE KRALJ IZABIRAO, ČITAO I UNOSIO U NJIH BILJEŠKE

Henrik VIII. bio je jedan od najnačitanijih i najintelligentnijih renesansnih vladara; nabavljao je golem broj knjiga i rukopisa da ispuni police u knjižnicama mnogih svojih palača. Te su knjige i rukopisi jedan od temelja Britanske knjižnice. Kasnih 1520-ih i ranih 1530-ih godina Kraljevska je knjižnica doživjela promjenu koja odražava Henrikove osobne okolnosti i promjenu njegova pogleda na papinstvo. U ovom izlaganju raspravljat će se o Henrikovu vlastitom primjerku Marulićeva *Evangelistara*, za koji se smatra da je u Kraljevsku knjižnicu prispio tijekom spomenutog razdoblja. Posebna će se pozornost posvetiti obilnim kraljevim marginalnim bilješkama i oznakama te razmotriti kakve uvide one pružaju u njegova teološka shvaćanja i razvoj njegove misli s obzirom na nauk nove engleske Crkve.

Elisabeth von Erdmann

Universität Bamberg

MARKO MARULIĆ IM HORIZONT DER

RELIGIONSKONFLIKTE

IN DEN DEUTSCHEN LÄNDERN

Der kroatische Humanist erlebte im 16. Jahrhundert mit seiner Schrift »De Institutione bene vivendi« international einen beispiellosen Erfolg, sowohl mit dem lateinischen Original als auch mit zahlreichen Übersetzungen, insbesondere in die italienische, französische und deutsche Sprache.

Mich interessiert hier besonders die Frage, was genau an dieser Schrift so attraktiv für die Gegenreformation in Deutschland war und wie sie sich im Zusammenhang des deutschen Humanismus darstellt. Aus diesem Grund

möchte ich dieses Werk näher im Kontext der religiösen Konflikte, Fragestellungen und Anregungen in den deutschen Ländern betrachten.

Auf diese Weise können der deutsche Humanismus, die Reformation und Gegenreformation auch eine Perspektive und Sichtweise auf Marko Marulic eröffnen, und aus der Schrift des kroatischen Humanisten Aufschlüsse über Aspekte des Zeitalters in Deutschland gewonnen werden.

Ich erhoffe mir davon einerseits eine gegenseitige Erhellung von Aspekten des kroatischen und deutschen Humanismus sowie der Reformation und Gegenreformation. Andererseits könnten wichtige Positionen von Marko Marulic in diesem neuen Kontext sichtbar werden und eine zusätzliche kulturgeschichtliche Bewertung erhalten.

Elisabeth von Erdmann
Sveučilište u Bambergu

MARKO MARULIĆ U OBZORU RELIGIJSKIH SUKOBA
U NJEMAČKIM ZEMLJAMA

Zahvaljujući svoje djelu *De institutione bene vivendi* hrvatski je humanist u 16. stoljeću doživio golem međunarodni uspjeh, kako u pogledu latinskog izvornika, tako i kad je riječ o brojnim prijevodima na talijanski, francuski i njemački jezik.

Ovdje me posebno zanima što je to u njegovu spisu bilo tako privlačno protureformaciji u Njemačkoj i kakav je njegov odnos s njemačkim humanizmom. Na temelju toga u ovom radu želim pobliže razmotriti kontekst vjerskih pitanja i sukoba u njemačkim zemljama. Njemački humanizam, reformacija i protureformacija mogu otvoriti dodatnu perspektivu u proučavanju Marulića, a iz djela hrvatskog humanista mogu se steći određeni uvidi u aspekte tog doba u Njemačkoj. Nastojat ću na taj način osvijetliti s jedne strane aspekte hrvatskoga i njemačkog humanizma te reformacije i protureformacije, a s druge strane moći će se ukazati na važnost što ga Marko Marulić ima u tom kontekstu, tj. omogućit će se dodatno kulturnopovijesno vrednovanje njegove pojave.

Milan Grba
British Library
MARKO MARULIĆ I BRITANSKA KNJIŽNICA

Rad se sastoji iz tri dela. U prvom delu biće reči o značenju i mestu knjiga Marka Marulića i radova o njemu u Britanskoj knjižnici. Marulićeva zbirka u knjižnici sadrži 88 naslova i ona će se ovde razmatrati kao paradigmatična za ostatak hrvatske zbirke u knjižnici. U uvodnom delu osvrnut ćemo se i na prethodna istraživanja o knjigama Marka Marulića u europskim knjižnicama. Također, daćemo pregled Marulićevih knjiga u zbirkama istraživačkih knjižnica u Velikoj Britaniji.

U drugom delu analiziraćemo Marulićeve knjige u knjižnici odnosno dati osnovne podatke o njima te predstaviti Katalog Marka Marulića u Britanskoj knjižnici. Obavestićemo i o drugim izdatim katalozima hrvatskih knjiga u Britanskoj knjižnici. U ovom delu govorićemo i o provenijenciji nekih najvažnijih Marulićevih naslova u knjižnici. Treći deo sadržaće zaključak i opće napomene. U zaključku i napomenama govorićemo o značenju Marulićeve zbirke za dalja istraživanja hrvatske i svih južno-slovenskih zbirki u knjižnici. Govorićemo o značaju Marulićeve zbirke za naš stručni rad i za dalji razvoj same zbirke. Posebno ćemo istaći vrednosti koju Marulićeva zbirka ima za naše profesionalne i stručne kontakte. Na samom kraju u par reči predstavitićemo dosadašnju i razmatrati buduću suradnju Britanske knjižnice sa hrvatskim i britanskim kulturnim i znanstvenim ustanovama i pojedincima koji se bave Marulićevim studijama.

Dr. Vinko Grubišić
Waterloo, Kanada
SV. BONAVENTURA (JOHN PECHAM),
MARULIĆ I MIT O SLAVUJU U SREDNJOVEKOVNOJ POEZIJI

Od Hesiodovih *Djela i dana* (Έργα καὶ ἡμέραι, oko 700. prije Krista) pa sve do T.S. Eliotove *Puste zemlje* (*The Waste Land*, 1922) ili drame Timberlakea Wertenbakera *Slavujeva ljubav* (*The Love of the Nightingale*, 1979) postoji mnogo književnih djela posvećenih slavuju ili onih u kojima se spominje slavuj, lat. *filomela*, *filomena*, *filimena* ili *filimela*, *luscinia*. Izvorno grčki mit o Slavuju / Filomeli govori o okrutnosti dviju sestara, Prokne i Filomele te Proknina i Terejeva tragičnog sina Itisa.

U grčkoj i latinskoj literaturi postoji nekoliko verzija tog mita, a najpopularnija je bila ona iz Ovidijevih *Metamorfoza* (6. pjevanje). No za srednjovjekovnu poeziju najvažnija je ona verzija koju surećemo u 19. pjevanju Homerove *Odiseje*: tu se Penelopa uspoređuje s mitskom Aedom, koja je nepažnjom ubila svojeg ljubljenog sina Itila: pretvorivši se u slavujicu, ona neprestalno pjeva svoju tužaljku. U srednjem vijeku mit je doživio mnoge preinake: slavujica je postala pticom muškog roda, ponekad veoma sličnom feniksu, a nerijetko umjesto tugovanke svojim pjevom veselo najavljuje jutro, ljubav i radost razbuđene prirode.

U karolinškom razdoblju slavuj je, uz kukavicu, najavljivač proljeća; u *Carmina Burana*, kao i u trubadurskoj poeziji na narodnim jezicima, postaje simbol pjesme i poziva na ljubavno uživanje. Ali u 13. stoljeću slavujev se pjev nerijetko uspoređuje ili usklađuje s Kristovim životom i smrću. To je posebno došlo do izražaja u pjesmi *Philomena* franjevačkoga pjesnika i Johna Pechama, koja se dugo pripisivala sv. Bonaventuri.

Iako Marulićev *Slavić* nije originalna tvorevina, njegov prijevod *Filomene* (koju je i on smatrao djelom sv. Bonaventure) uvrštava oca hrvatske književnosti ne samo među vrsne prevoditelje nego i među one pjesnike koji su pjesničkim prijenosom i obradbom ranijeg motiva vješto spajali renesansu sa srednjim vijekom.

Marijana Horvat
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb
RJEČOTVORJE U MARULIĆEVU I KAŠIĆEVU PRIJEVODU
DE IMITATIONE CHRISTI
(NA PRIMJERIMA FILOZOFSKO-TEOLOŠKOG LEKSIKA)

U radu će se istražiti tvorbeni načini u Marulićevu i Kašićevu prijevodu popularnoga srednjovjekovnog djela *De imitatione Christi*. Analiza će se zasnivati na odabranim primjerima filozofskoga i teološkoga nazivlja, ali i na primjerima višeznačnoga općega leksika. Polazna je pretpostavka da je velik broj tvorevina već postojao i u jezik pisaca preuzet kao gotova tvorba, ali i da ima onih koji su rezultat autorovih osobnih promišljanja prema postojećim modelima. To se posebice odnosi na inovacije kojima se popunjavaju lakune u leksičkom fondu naznačenih područja. Odabrani primjeri uspoređivat će se s potvrdama u *Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU*, prema kontinuitetu nazivlja registriranog u suvremenim rječnicima hrvatskoga jezika, u filozofsko-teološkim rječnicima te u ostalim

dostupnim izvorima, primjerice u reprezentativnome korpusu hrvatskih tekstova *Hrvatska jezična riznica* – IHJJ.

Na temelju analiziranih primjera nastojat će se utvrditi specifičnosti razvoja modela u tim dvama proznim prijevodnim djelima. Tekstovi će se promatrati i u kontekstu izvanjezičnih okolnosti u kojima su nastajali, odnosno s obzirom na činjenicu da je autor starijega prijevoda humanist i književnik Marko Marulić, a drugoga, gotovo stoljeće i pol mlađega, isusovac Bartol Kašić.

Neven Jovanović
Filozofski fakultet, Zagreb
MARULIĆ I *LAUDATIONES URBIUM*

»Pohvale gradova« (*laudationes urbium*) poseban su srednjovjekovni i renesansni tematski kompleks; kao najpoznatiji renesansni primjeri obično se navode panegirik *Laudatio Florentinae urbis* (1403-4) Leonarda Brunija i *Urbs Noriberga illustrata carmine heroico* (1532) Helija Eobana Hessa. Elementi se kompleksa *laudationes urbium* mogu naći u barem četrdesetak renesansnih latinskih tekstova vezanih uz istočnu obalu Jadrana, od Trsta do Skadra, nastalih između 1350. i 1600; ti su tekstovi odnedavno objedinjeni u digitalnoj zbirci *Croatiae auctores Latini*. Među njima se nalazi i poznati opis Splita iz Marulićeva antikvarnog spisa *In epigrammata priscorum commentarius* (1503-1510). Prikazat ćemo najprije samu zbirku pohvala istočnojadranskih gradova da bismo potom unutar nje odredili položaj Marulićeve pohvale: u čemu sliči drugima, u čemu se od njih razlikuje?

Branko Jozić
Marulianum, Split
MARULIĆEVA DEMONOLOGIJA

Prirodno težeći za srećom uz istodobno iskustvo zla čovjek je kroz povijest vjerovao kako je podložan nadnaravnim bićima; neka od njih su zla i nazivana su demonima ili đavlima. Da je tradicija đavlu pridavala veliku ulogu u životu pojedinca i zajednice, pokazuje i nepregledna literatura na tu temu.

Marulić – kompleksna pojava – ipak je u prvom redu općenito poznat kao moralno-didaktički autor, koji svojim pisanjem želi poučiti kako doći do sreće. Pri tome nikako nije mogao izbjeći pitanja koja je nametalo

svakodnevno iskustvo zla i nesreće te zapreka na putu prema blaženstvu. Odgovori koje nudi dio su kršćanskog svjetonazora izgrađenog na temelju biblijske tradicije, ali i religijskih i pučkih uvjerenja drugih naroda o postojanju moćnih nadnaravnih zlih bića koja mogu utjecati na ljudsku sudbinu. Svoje spoznaje Marulić je obogaćivao čitanjem: u *Repertoriju* nalazimo ekscerpirane ulomke uz natuknice *demon / diabolus / Satana / Lucifer* iz Biblijskih knjiga, iz djela crkvenih otaca Laktancija, Jeronima, Augustina, Origena, ali i iz spisa Platona, Plutarha, Diogena Laertija.

Marulićeva demonologija nije sustavna ni zaokružena, ali ipak na temelju nekih poglavlja *Evandelistara* (3, 9-19) i *Institucije* (5, 7; 6, 2; 13) posvećenih ovoj temi moguće je razabrati njegovo viđenje o demonima. Izlaganje mu dijelom odražava onodobne pučke predodžbe, a dijelom je doktrinarno, ulančano u dogmatsku spekulaciju. Tu on iznosi najčešća opća mjesta katoličkog učenja o podrijetlu đavla, što su, gdje borave, kolika im je moć i kakvo djelovanje. Uglavnom se oslanjajući na svetopisamska mjesta gdje se spominje đavao ili neki negativni učinak, on polazi od etimologije različitih imena koja prilično slobodnim alegorijskim postupkom interpretira u željenom smislu, ilustrirajući tako narav, moć, način djelovanja ili konačnu sudbinu đavla. Začuđuje što je govoreći o podrijetlu zla upotrijebio izraz koji se može kvalificirati kao hereza i što je to promaklo cenzuri.

Francisco Javier Juez Gálvez
Komplutsko sveučilište, Madrid
MARKO MARULIĆ, KARLO V. I FILIP II.

Ugledni francuski marulolog Charles Béné zadužio nas je otkrićem da je engleski kralj Henrik VIII. (1491-1547, vladao 1509-1547) čitao Marulićev *Evandelistar* potkraj 1520-ih i početkom 1530-ih godina te da je na njegove margine unosio vlastite bilješke. One su i danas vidljive na kraljevu osobnom primjerku koji se čuva u Britanskoj knjižnici. Prof. Béné također je ustanovio kako je Marulić vrlo vjerojatno nadahnuo jednu od prvih francuskih književnica, kraljicu Margaritu od Navarre (Marguerite de Navarre, ili d'Angulême, ili de Valois), princezu Orleansku (1492-1549).

U popisu uglednih štovatelja i čitatelja Marulićeva opusa u Španjolskoj vrlo se često navode i imena dvaju vladara, suvremenika Henrika VIII.: kralja Karla I, odnosno cara Karla V. (1500-1558, vladao 1516-1556 u Španjolskoj, 1520-1558 u Njemačkoj) i njegova sina i nasljednika Filipa II. (1527-1598, vladao 1556-1598). Zasad nije dovoljno istražena uloga Marulićeva djela u intelektualnim biografijama te dvojice kraljeva: koja su

izdanja ti španjolski kraljevi posjedovali, tko ih je i kako nabavio, jesu li sačuvani njihovi primjerci i kako su ih oni rabili.

Može se pretpostaviti da ima više razlika između Karlova i Filipova odnosa prema Marulićevim djelima. Ponajbolje se one mogu proučavati u kontekstu knjižnoga fonda njihovih osobnih knjižnica te uz podatke o tome kakvi su bili njihovi odgojitelji ili savjetnici.

Amir Kapetanović
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb
VERSIFICIRANA BIBLIJSKA PRIČA O ESTERI (16. ST.)
U KONTEKSTU HRVATSKOGA GLAGOLJAŠTVA
I MARULIĆEVA PJESNIČKOGA KRUGA

Biblijsku priču o Židovki Esteri sadržavaju mnoge hrvatske srednjovjekovne liturgijske knjige (misali, brevijari), ali parafrazirana je u prozi i u nekoliko poznatih srednjovjekovnih glagoljaških zbornika (npr. Vinodolski, Petrisov, Grškovićev). Te su srednjovjekovne prozne inačice, pisane crkvenoslavenskim književnim jezikom (liturgijske obradbe), čakavsko-crkvenoslavenskim ili čakavskim književnim jezikom (u zbornicima), već bile predmetom filoloških istraživanja (Vesna Badurina Stipčević). Jedna versificirana čakavska verzija priče o Esteri nalazi se i u latiničnom zborniku iz 16. stoljeća (sign. NSK R 6634), u kojem su zapisani neki važni Marulićevi pjesnički radovi. Budući da do danas versificirana verzija priče o Esteri nije bila predmetom filološke analize, radu će se donijeti transkripcija teksta i filološka analiza, koja ide tragom srednjovjekovnih proznih obrada i pjesništva Marulićeva splitskoga kruga.

Bratislav Lučin
Marulianum, Split
IN EPIGRAMMATA PRISCORUM COMMENTARIUS:
IZVORI MARULIĆEVIH KOMENTARA

Dosad samo manjim dijelom objavljena Marulićeva starinarska rasprava *In epigrammata priscorum commentarius* (Tumač uz natpise starih) sadrži tri vrste tekstova: antičke natpise što ih je splitski humanist uvrstio u svoju zbirku; komentare uz natpise; paratekstove koji uokviruju djelo (posveta, predgovor skupini salonitanskih natpisa, peroracija). U ovom izlaganju neće se govoriti o paratekstovima (dosad najbolje istraženju sastavnici *Tumača*) niti će se razmatrati otkud je Marulić prikupio same

natpise, nego će se nastojati utvrditi kojim se izvorima služio da bi ih protumačio

Svaki od 141 natpisa, koliko ih zbirka obuhvaća, Marulić je popratio duljim ili kraćim starinarskim komentarima, u koje je povremeno upleo i moralističke refleksije. Komentari sadrže razrješenja kratica, gramatičke napomene, poblize podatke o osobama i događajima što se spominju u natpisima, informacije o antičkim, napose rimskim realijama (magistrature, vojništvo, religija i sl.), o mitologiji, zemljopisu i dr. Pritom auctor citira brojne grčke i rimske pisce, ili se na njih poziva, pa bi se moglo pomisliti kako je podatke ponajvećma preuzimao upravo iz njihovih djela. Donekle je to točno, osobito za Euzebijevu *Kroniku* i Svetonijeve *Živote careva*. U ovom izlaganju pokazat će se, međutim, da se kudikamo više služio – ne navodeći ih izrijeком – djelima humanističke filologije: velikim rječničko-enciklopedijskim priručnicima što su ih sastavili Giovanni Tortelli, Niccolò Perotti i Giuniano Maio te starinarskim kompendijima Pomponija Leta i »Fenestelle« (tj. Andree Fiocchi). Njihova je djela splitski humanist posjedovao u svojoj privatnoj knjižnici, no marulićevska filologija dosad nije zapazila utjecaj te lektire u njegovu opusu.

Dragica Malić
Znanstvena savjetnica, croat. emer., Zagreb
ODJECI NAJSTARIJE HRVATSKE PJESMARICE
U MARULIĆEVIM STIHOVIMA

Najstarija hrvatska pjesmarica, ona glagoljička *Pariška*, zapisana pri kraju *Pariškoga kodeksa* iz 1380. godine (pariška Nacionalna knjižnica, sign. Cod. slav. 11), sadrži deset raznorodnih pjesama, od toga sedam osmeračkih pučkih (tj. onih namijenjenih skupnom javnom izvođenju/pjevanju) i tri stihotvorno i namjenski drugačije, od toga dvije slobodnoga stiha i jednu dvanaesterčku. Prema mojim istraživanjima pjesme zapisane u *Pariškoj pjesmarici* potječu sa širega splitskoga kopneno-otočkoga područja. Pri pokušaju utvrđivanja odjeka/tragova te pjesmarice u Marulićevim stihovima nikako ne mislim da je Marulić imao u rukama upravo tu pjesmaricu (uostalom, ona kao samostalan knjižni artefakt i nije postojala), nego da ona sadrži najstarije zapise nekih općepoznatih srednjovjekovnih pjesama, osobito onih osmeračkih, čije su inačice kolale duž naše obale od sjevera do juga i narednih stoljeća i javno se izvodile u božićnim, uskršnjim, sprovodnim i drugim vjersko-crkvenim prigodama, te bile zapisivane u raznim glagoljičkim i latiničkim rukopisima do Marulića i

poslije njega. Pretpostavila sam da bi se u Marulića mogli ponajprije naći odjeci upravo toga općepoznatog pučkog pjesništva, i to u pjesmama u kojima i on obrađuje naslijeđenu srednjovjekovnu tematiku, onu o rođenju, muci i uskrsnuću Isusovu, o slavljenju i patnjama Majke Božje, o zagrobnom životu i strahu od Posljednjega suda i sl.

Već nasumični ispisi za ovu prigodu potvrdili su moje pretpostavke. Uz navedenu srednjovjekovnu tematiku javljaju se i naslijeđeni (srednjovjekovni) motivi: Bog koji sve može, Majka Božja kao ona kojoj će Bog/Isus dati sve što želi, koja otvara rajska vrata, njezina (pa onda i drugih lirskih subjekata) želja za odlaskom u smrt zajedno s Isusom, Isus snažno vezan uza stup, bijen tako da krv istječe na sve strane, krunjen trnovom krunom i sl., a najčešći su eshatološki motivi: ostavljenost od sviju nakon smrti, zaborav bližnjih i preuzimanje pokojnikovih dobara, raspadanje tijela, koje gnjije i grizu ga crvi, Sud na kojem će se otkriti sva djela itd. Uz tu tematiku i motive vežu se i naslijeđeni pjesnički i jezični postupci. Tako ustaljene sintagme – imeničke: *kralj nebeski, nebeska kraljica, Bog jedini, bolizniva mati, rajska slast, smrtna plina/plima, gnjili šćuti / goli žnjuti*; glagolske: *smrt prijati, priti na Sud, otvoriti grobove, grih(om) speti, misliti rane*; priložne: *priti s nebes, grozno suziti/uzdihati, isticati po sve strane*; pridjevne: *grihom gubav*; usklične: *moje dobro i počenje, moje rojenje/porojenje* itd. Tu su i usporedbe: *slaji/slaje meda, lice veće sunca svitlo*; opreke tipa: *nebo i zemlja*, sindetske skupine: *kal i gnjila*, a tu su i ista gramatička rješenja, kao npr. *slavu Bogu (dati, spovidati)*, imperfektivno *anjeli pojahu*, imperativno *gledaj* i dr.

Najmanje će se tih srednjovjekovnih »odjeka« što se protežu od *Pariške pjesmarice* kroz čitavo srednjovjekovno pjesništvo od Marulićevih djela naći u *Juditi, Suzani, Anki satiri, Pokladu i Korizmi*... U njima su naslijeđeni pjesmotvorni i jezični klišeji uglavnom druge provenijencije. Međutim, ponovno čitajući *Juditu* s mišlju na *Parišku pjesmaricu*, zaustavila sam se po tko zna koji put na onom svima nam dobro poznatom Marulićevu iskazu iz posvete Dujmu Balistriću: »...svedoh u versih po običaju naših začinjavac i jošće po zakonu onih starih poet«. On dobiva novo osvjetljenje kada u tom kontekstu osvijestimo sastav *Pariške pjesmarice*, koja pjesmom *Svit se konča*... svjedoči da su u hrvatskom pjesništvu već u 14. stoljeću postojali dvanaesterački stihovi. Jer ta je pjesma svojom (dotjeranom) stihotvornom strukturom također morala nastati u okviru neke već postojeće dvanaesteračke stihotvorne prakse.

Smiljka Malinar
Filozofski fakultet, Zagreb
DISKURZI *RANJININA ZBORNIKA* I NJIHOV JEZIČNI IZRAZ

Poticaj za naše istraživanje radovi su Tomislava Bogdana o hrvatskome petrarkizmu, a napose o *Ranjininu zborniku* i pjesnicima koji su u njemu zastupljeni. Izdavači i prvi proučavatelji *Ranjinina zbornika* podvodili su ga pod sveobuhvatnu i neupitnu etiketu »petrarkizam«, što je razumljivo s obzirom na tadašnje stanje književnih istraživanja. Takvu koncepciju prihvatili su i promicali i mnogi kasniji autori. Konvencionalno shvaćanje petrarkizma našeo je Ivan Slamnig, problematizirao ga je Aleksandar Nejgebauer, a prešutno odbacio Zoran Kravar. Najeksplicitnije i naj-sustavnije doveo ga je u pitanje Tomislav Bogdan, polazeći od konceptualnih zasada suvremene njemačke petrarkologije. Njegova analiza otkriva nam *Ranjinin zbornik* kao slojevit i nejedinstven korpus, u kojemu je zastupljeno nekoliko oblika amoroznog diskurza, primjerice onaj srednjovjekovne dvorske poezije, koji se ne mogu označiti kao petrarkistički. Konstitutivna osobina koja određuje tip diskurza jest semantika ljubavnog odnosa, a stilska i formalna obilježja koja se tradicionalno smatralo bitnim oznakama petrarkističkog diskurza imaju sekundarnu ulogu. U našem radu nastojat ćemo ispitati kakva je uloga jezičnih elemenata, u prvom redu leksičkih, funkcioniraju li oni kao bitna sastavnica tipova amoroznoga diskurza zastupljenih u *Ranjininu zborniku* ili su tek više ili manje karakteristična prisutnost, lišena određujuće i distinktivne funkcije.

Mladen Parlov
Katolički bogoslovni fakultet, Split
KRIŽ U MISLI MARKA MARULIĆA

Povijest izvornog kršćanstva svjedoči kako prihvaćanje križa i Raspeta na križu nije bilo problematično samo za pogane nego i za kršćane. Sam križ se predstavljao kao sablazan te ga je trebalo ublažiti, učiniti manje okrutnim, štoviše trebalo ga je iz sredstva mučenja i okrutne smrti pretvoriti u simbol pobjede. *Scandalum crucis* preobražen je u *crux glorie*. Križ postaje poput oživljene stvarnosti koja prati Krista u njegovoj pobjedi nad silama tame te će ga pratiti i o njegovu drugom dolasku. Križ postaje Kristov znak, njegov pobjednički stijeg. Premda je križ od najstarijih kršćanskih vremena simbolizirao samoga Krista, ipak je trebalo pričekati 11. st. da kršćani počnu upućivati molitve Raspelu (premda kršćanska starina

poznaje molitve križu, ali iz apokrifa, usp. *Andrijino evanđelje*). Križ na neki način sažima sva otajstva Kristova života; ne predstavlja se kao mjesto boli, nego kao mjesto Kristove proslave, kao Kristovo prijestolje. Koncem 12. st. događa se obrat u tumačenju i predstavljanju Raspetoga. U prvi plan dolaze nutarnja Kristova stanja za vrijeme Muke na križu; drugim riječima, u prvi plan dolazi Kristova patnja i bol te oni elementi, nutarnji i vanjski, koji izazivaju tu patnju i bol. Takvo će predstavljanje Raspetoga prevladati do kraja srednjega vijeka, ali i u narednim stoljećima. Raspeti Krist izaziva suosjećanje, a ne osjećaj trijumfa. Razmatranje Kristove patnje postaje središnja tema kršćanske asketske duhovnosti. U ovom se razdoblju javljaju i razvijaju brojni oblici pobožnosti križu. Velik će doprinos tom razvoju dati sv. Franjo Asiški, jedan od najvećih promicatelja pobožnosti križu.

Sve ove elemente susrećemo i u misli Marka Marulića. U izlaganju Kristova povijesnog života križ predstavlja sredstvo mučenja te je smrt na križu najokrutnija od svih vrsta smrti. No i Marulić nastoji ublažiti *scandalum crucis*. Raspeti Krist, premda u smrtnoj agoniji, predstavljen je kao pobjednik. Križ postaje sredstvo kojim Krist pobjeđuje đavla; križ postaje Kristovo prijestolje. O drugom Kristovom dolasku i križ će se pojaviti u slavi, kao znak Krista i njegove konačne pobjede. Budući da je sredstvo našega spasenja i otkupljenja, križ, smatra Marulić, valja častiti. On će to izraziti kroz brojne stihove posvećene drvu života. No, križ ujedno postaje raspoznajni znak samih kršćana. Oni su njime obilježeni; oni ga strpljivo nose, znajući da upravo po križu, baš poput Krista, stižu do vlastite proslave. Bez križa nema istinskog života ni slave.

Franz Posset

Beaver Dam, Wisconsin, USA

»THE TREE OF THE CROSS« AND OTHER EARLY CHRISTIAN
LATIN POETRY WITH THE NOTES OF MARKO MARULIĆ IN HIS
COPY OF *POETAE CHRISTIANI VETERES* (VENICE: ALDUS
MANUTIUS, 1501/1502)

The Father of Croatian Literature was very interested in Christian poetry as a brief look into his inventory list of his library shows. In following the *Tendenz* of his time Marulus turned to the early sources (*ad fontes*) and studied early Christian Latin poems. The lay theologian of Split showed the same interest as did contemporary monastic humanists north of the Alps who collected or wrote Christian poetry, such as the Cistercian humanists Nicolaus Salicetus (died 1494) and Bolfgangus Marius (1469-1544), the

Benedictine humanists Benedictus Chelidoniumus (ca. 1460-1521), Angelus Rumpfer (ca. 1460-1513), and Johannes Curvello (born ca. 1480, year of death is not known).

The genre of the biblical epic appears to be dominant in Late Antiquity. Marulus shows great interest in it and thus enters into the stream of what is called the 'European tradition' of *Sacra Poesis*. It is not just a biblical paraphrase: 'The biblical epic represents a unique form of cultural expression.' Biblical epics may be defined as 'poems written in the dactylic hexameter which owe their narrative continuity to a biblical sequence of events.'

Which early Christian poems stirred Marulus' special interest? We are fortunate to be able to answer this question at least partly because a book from his library titled *Poetae Christiani veteres* (printed by Aldus Manutius in Venice in 1501) is extant. It includes Marulus' notes, curly vertical markings, little drawings made in the margin consisting of *maniculae* ('little hands', usually with a elongated finger) and 'crosses on a socle'. The latter in particular signifies and signals statements or references to the cross of Christ.

The *Poetae Christiani veteres* is our main source. However, three volumes were published by Aldus under this title between 1501 and 1505. Only vol. 2: *Quae hoc libro continentur Sedulii mirabilium divinatorum libri quatuor carmine heroico ...* is extant today at the library of the Theological Faculty of Split. Marulus referred to this book by the names of the first three and best known poets that are represented in the volume: [*Liber*] *Sedulij, Juue[n]ci et Aratoris etc.* However, there are more than the three poets represented in it – namely, fifteen authors, with a total of twenty-six works of varied length. Pseudo-Cyprian's poem *De ligno crucis* (*Tree of the Cross*, ff. 139-140) will be at the center of our attention. Its date is not known, nor its real author. This poem needs to be understood in the context of early Christian poetry, and when we speak of »early« Christian poetry we have the period of 300 to 600 AD in mind and the territory of Italy, Gaul, Spain, and North Africa. From this period more than a dozen names of poets including one poetess (Proba) are known.

Marulus' marginalia clearly indicate that he was interested in theological content, not literary style. He was very selective in what he annotated. The marginalia mirror his Christ-centered, spiritual point of view as he took his time to draw 'crosses on a socle' into the margins of those poems which he apparently had found to his liking, including *The Tree of the Cross* by what he thought was Bishop Cyprian (ca. 200-258).

Franz Posset
Beaver Dam, Wisconsin, SAD
**DRVO KRIŽA I DRUGE RANOKRŠĆANSKE PJESME
S BILJEŠKAMA MARKA MARULIĆA U NJEGOVU
PRIMJERKU KNJIGE *POETAE CHRISTIANI VETERES*
(VENECIJA, ALDUS MANUTIUS, 1501/1502)**

Već i kratak pogled u popis Marulićeve knjižnice pokazuje da ga je izrazito zanimalo ranokršćansko pjesništvo. U skladu s dominantnom težnjom svojega vremena, on se vraćao izvorima (*ad fontes*), pa je tako pozorno čitao i prve kršćanske pjesnike. Time je laički teolog iz Splita pokazao isti interes kao i suvremeni mu samostanski humanisti sjeverno od Alpa, koji su prikupljali ili pisali kršćanske pjesme, kao što su cistercijski humanisti Nicolaus Salicetus (†1494) i Bolfgangus Marius (1469-1544), benediktinski humanisti Benedictus Chelidonium (ca. 1460-1521), Angelus Rumpler (oko 1460-1513) i Johannes Curvello (rođen oko 1480, godina smrti nepoznata).

Čini se da je biblijski ep bio dominantna književna vrsta u kasnoj antici. Marulić pokazuje za nju veliko zanimanje te se tako uključuje u europsku tradiciju *sacra poesis*. Nije posrijedi tek biblijska parafraza: »Biblijski ep predstavlja jedinstven oblik kulturnog izraza«. Biblijski se epovi mogu definirati kao »pjesme napisane u daktilskom heksametru koje svoj narativni kontinuitet duguju slijedu događaja u Bibliji«.

Koji su kršćanski pjesmotvori posebno pobudili Marulićevu pozornost. Na to pitanje možemo, srećom, ponuditi barem djelomičan odgovor, jer je do danas sačuvana knjiga iz njegove osobne knjižnice, *Poetae Christiani veteres*, koju je tiskao Aldo Manuzio u Veneciji 1501. U njoj su i Marulićeve bilješke, kovrčaste vertikalne oznake, mali crteži na marginama koji prikazuju *maniculae* (»ručice«, obično s izduljenim ispruženim kažiprstom) i križeve na postolju. Ovi posljednji označuju i ističu reference na Kristov križ.

Poetae Christiani veteres naš su glavni izvor. No između 1501. i 1505. Aldo je objavio tri sveska pod tim naslovom. Do nas je došao samo drugi: *Quae hoc libro continentur Sedulii mirabilium divinorum libri quatuor carmine heroico...*, koji se čuva u knjižnici Teološkog fakulteta u Splitu. Marulić ga je označio imenima trojice najpoznatijih pjesnika u svesku: *[Liber] Sedulij, Juue[n]ci et Aratoris etc.*, no u njemu je zastupljeno petnaest autora s ukupno dvadeset šest tekstova različite duljine. U središtu naše pozornosti bit će pseudo-Ciprijanova pjesma *De ligno crucis* (*Drvo križa*,

ff. 139-140), kojoj se ne zna ni vrijeme nastanka ni zbiljski autor. Pjesmu valja promatrati u kontekstu ranokršćanskoga pjesništva, koje obuhvaća razdoblje od 300. do 600. godine i područje Italije, Galije, Španjolske i sjeverne Afrike. Iz tog razdoblja poznato je dvanaestak pjesnika i jedna pjesnikinja (Proba).

Marulićeve marginalije ukazuju na njegovo zanimanje za teološki kontekst, a ne književni stil. U svojim bilješkama on je vrlo probirljiv. Marginalije odražavaju njegovu kristocentričnu, spiritualnu točku gledanja, jer se potrudio da nacrti križ na postolju na marginama onih pjesama koje su mu se očito svidjele – uključujući i *Drvo križa* iz pera – kako je on mislio – biskupa Ciprijana (oko 200-258).

Teo Radić

Filozofski fakultet, Zagreb

OD SLAVIĆA: TRADUKTOLOŠKA ANALIZA

Alegorijska lirska meditacija *Philomena* (djelo se javlja i pod nazivom *Philomela*), čije se autorstvo prije pripisivalo sv. Bonaventuri, a u novije doba njegovu učeniku, kenterberijskomu biskupu Johnu Pechamu, slovi za jednu od najljepših pjesama na temu Kristove Muke te uopće za ponajbolji pjesnički uradak svojega doba. Posljedično je takvo remek-djelo stoljećima bilo predloškom za prijevode / prepjeve na više europskih jezika.

Po uzoru na navedeno djelo sastavio je i Marko Marulić svoju pjesmu *Od slavića*. Njezin je tekst sve donedavna bio dostupan u izdanjima koja su bila nesavršena već time što su se temeljila na samo jednom od dvaju rukopisa u kojima je pjesma sačuvana. Dijelom zacijelo i zbog toga, daleko je od savršene bila i ocjena koju je ovomu Marulićevu pjesmotvoru dao priređivač prvoga izdanja (F. Fancev, 1933). Kritičko nam međutim izdanje (B. Lučin, 2004), uspostavljeno na temelju obaju poznatih rukopisa, pruža dobru priliku za preispitivanje spomenute ocjene u vidu opsežnije traduktološke analize.

Usporedbom latinskoga modela i Marulićeva hrvatskoga prepjeva tražit će se odgovori na sljedeća pitanja: kako je pjesnik pretočio katrene rimovanih *golijardskih* trinaesteraca u oktave vješto sročениh osmeraca i sedmeraca te kakve je to posljedice imalo na proces prevođenja; koje je dijelove predloška u izrazu sažeo, koje proširio, i koji bi tomu mogli biti razlozi; kako je *riješio* problem adresiranja, koje u izvorniku izaziva dvojbe; kakva je uloga i učinak gdje kojih makaronskih intervencija; u kojoj je mjeri stavljen naglasak na mistični element koji krasi izvornik; i općenito – koliko

je vjerno Marulićev razmjerno slobodan prijevod prenio duh i poruku izvornika.

Johann Ramminger
Thesaurus Linguae Latinae
Bavarian Academy of Sciences, Munich
MARULUS AS A NEO-LATIN WRITER

Although humanists proclaimed their Latin to be an extension of classical Latin, in reality it was the result of a multitude of influences whose role and weight in shaping a humanist's Latin are often far from obvious. Humanists disposed of different registers of Latin adapted to different genres and readerships. Even the 'highest' of these, used for »belles lettres« (historiography, epistolography, epic or lyric poetry) – although formed after classical models – can contain traces of medieval Latin and the vernacular(s) a writer was proficient in. Influences of contemporary Latin can also be present, though not always easily identifiable. This paper will discuss aspects of the (neo-)Latin vocabulary of Marulus and try to show points of convergence and divergence with the Latin of his contemporaries.

Johann Ramminger
Thesaurus Linguae Latinae
Bavarska akademija znanosti i umjetnosti, München
MARULIĆ KAO NOVOLATINSKI PISAC

Premda su humanisti za svoj latinski tvrdili da je nastavak klasičnoga, on je zapravo bio rezultat mnogih utjecaja, kojih uloga i značenje u oblikovanju humanističkoga latinskog često nisu nimalo lako uočljivi. Humanisti su se služili različitim registrima latinštine prilagođenima različitim žanrovima i čitateljstvu. I »najviši« od njih, onaj kojom su se služili u »lijepoj književnosti« (historiografija, epistolografija, epsko ili lirsko pjesništvo) – premda je oblikovan prema klasičnim modelima – može sadržavati tragove srednjovjekovnog latiniteta kao i narodnoga jezika koji je piscu bio blizak. Prisutan može biti i utjecaj suvremenog latinskoga, iako ga nije uvijek lako utvrditi. Ovo će se izlaganje baviti aspektima Marulićeva (novo-)latinskog leksika i pokušati pokazati konvergentna i divergentna mjesta u odnosu na latinski njegovih suvremenika.

Gorana Stepanić
Sveučilište Jurja Dobrile, Pula
*CARMEN DE DOCTRINA DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI
PENDENTIS IN CRUCE*
U BAROKNIM PRIJEVODIMA NA HRVATSKI

Carmen de doctrina Marulićevo je djelo s najvećom recepcijom: u svojoj se latinskoj verziji, djelomično ili u cijelosti, tiskalo više od dvadeset puta, a u raznim prijevodnim inačicama na sedam jezika (španjolski, francuski, talijanski, češki, engleski, hrvatski, slovenski) objavljeno je u više od sto različitih publikacija. Hrvatskih prijevoda *Pjesme o pouci* ima šest: četiri su starijeg datuma – Marulićev samoprepjev (objavljen 1993), prijevod Mihovila Vrančića (16. st.), prepjev Andrije Vitaljića (objavljen u sklopu *Istumačenja pisnih Davidovih*, 1703) te prepjev Ivana Dražića (rkp. iz 1713) – dok su dva prijevoda novijeg datuma (Gortan 1969, Lučin 2003).

Oba hrvatska prepjeva s početka 18. stoljeća, Vitaljićev i Dražićev, uz značajne međusobne razlike (Vitaljićev je prepjev triput u desetak godina tiskan u sklopu veće edicije dok je Dražićev do danas ostao u rukopisu; Vitaljić slobodno amplificira predložak dok se Dražić drži mjere zadane latinskim elegijskim distisima), pokazuju i niz bitnih poetičkih sličnosti: Marulićev tekst prenose u tipičnom stihu hrvatske barokne poezije, osmercima kombiniranim u strofu *sesta rima* ili u katrene, a dominantni sloj teksta postaje stil, manifestiran prije svega u pojačanoj uporabi figura. Razmjerno slobodan odnos prema predlošku barokni prepjevi iskorišćavaju za umetanje i razvijanje motivskih i poetičkih sklopova koji se u Marulića ne pojavljuju (kolo sreće, tjelesni opis koji potječe iz ljubavne poezije, jezične geste pučke nabožne poezije).

Kristina Štrkalj Despot
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb
OSORSKO-HVARSKA PJESMARICA
(POPIS SASTAVNICA, POSTANJE, JEZIK)

Dosadašnja su filološka proučavanja latinične *Osorsko-hvarske pjesmarice* iz 1533. (Arhiv HAZU, sign. I a 62) bila usmjerena utvrđivanju Marulićeva autorstva pojedinih dvanaesteričkih pjesama u njoj (Fancev 1933.) ili opisu pojedinih tekstova (npr. osmeračkoga *Gospina plača*). No izostao je sustavan filološki opis cijele pjesmarice, pa i popis njezinih sastavnica, zbog čega su podaci o njezinu sadržaju i jeziku nepotpuni, a

stavovi o njezinu postanju u literaturi različiti. Ipak, već je iz naslova prema kojem je pjesmarica filolozima danas poznata razvidno da je prihvaćen stav V. Štefanića (1950.), koji je prema etniku *Osorani* i ktetiku *osorski* u nekoliko pjesama lokalizirao *stariji* dio pjesmarice u Osor. *Mlađi* dio pjesmarice (u starijim istraživanjima i cijela pjesmarica) lokalizira se u Hvar, pa otud naziv *Osorsko-hvarska pjesmarica*.

U radu će se stoga sadržajnom, jezičnom, grafijskom i paleografskom analizom cijele pjesmarice utvrditi postoje li doista u njoj dva dijela međusobno razgraničena mjestom i vremenom postanja: stariji – osorski i mlađi – hvarski, a popis sastavnica pokazat će da je *pjesmarica* zapravo dvojezični (latinsko-staročakavski) zbornik franjevačkoga duhovnoga štiva, koji osim osmeračkih i dvanaesteračkih pjesama sadržava i katekizamske tekstove, regule, molitve i nekoliko proznih duhovnih sastavaka.

Sergejus Temčinas
Institut litavskoga jezika, Vilnius
KATOLIČKA BIBLIJSKA PROSVJETA POČETKOM 16. STOLJEĆA:
MARKO MARULIĆ I FRANCISK SKORINA

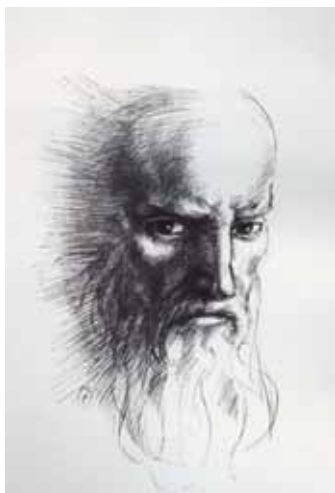
Danas nažalost ne raspolazemo izvornim dokumentima koji bi izričito svjedočili o tome koje je vjeroispovijesti bio Francisk Skorina (Polock, prije 1490. g. – Prag, oko 1541. g.). Poznat kao prvi izdavač knjiga u Velikoj Kneževini Litvi (i općenito na istočnoslavenskom području), prevoditelj, pisac i liturgijski pjesnik, znanstvenik (liječnik i botaničar) i prosvjetitelj, on je u Pragu (1517.–1519. g.) i Vilniusu (oko 1522.–1525. g.) građanskom ćirilicom objavio niz biblijskih (staro- i novozavjetnih) knjiga na crkvenoslavenskom jeziku s elementima rutenskoga jezika (koji je imao državni status u Velikoj Kneževini Litve). Dok su stručnjaci 19. stoljeća gotovo složno Skorinu smatrali katolikom, današnji istraživači u tome nisu suglasni: jedni ga smatraju pripadnikom katoličanstva, drugi pravoslavcem, a treći prethodnikom protestantizma. Ponekad se iskazuje apriorno mišljenje da sam Skorina konfesionalnu pripadnost nije smatrao relevantnom jer se osjećao jednostavno krišćaninom.

Kao dokaze svojih mišljenja znanstvenici ističu različite činjenice vezane uz njegov život i djelatnost – od podrijetla njegova imena do strukturnih i jezičnih osobina knjiga koje je objavio tiskom. Ovi argumenti imaju različitu dokaznu snagu. Najpouzdaniji od njih je latinični jezični oblik Skorinina imena, *Franciscus* (s latinskim nastavkom) koji je sam autor upisao u akrostihove dviju svojih izvornih liturgijskih pjesama (akatista)

objavljenih ćirilicom. Budući da je akrostih jedna vrsta tajnopisa (koji je u ovom slučaju bio uočen tek krajem 20. stoljeća), upravo ovaj oblik imena – s latinskim nastavkom – trebamo smatrati najintimnijim, a to je najpouzdaniji dokaz katoličanstva Franciska Skorine.

U svezi s ovim zaključkom treba objasniti svojstva Skorinine književne produkcije u kontekstu katoličke kulturne tradicije, kao i njegovu težnju da biblijski tekst približi (pomoću tiska i umjerene demokratizacije tradicionalnoga crkvenoslavenskog jezika) širem čitateljstvu, što je bio jedan od osnovnih dokaza njegove reformacijske orijentacije. Prvi korak u tom smjeru učinio je prije 10 godina Andrej Kotljarek, koji je predložio razmatranje eventualne Skorinine veze s hrvatskim humanistima, prije svega sa Stjepanom Brodarićem, Vinkom Pribojevićem, Ivanom Polikarpom Severitanom Barbulom, Mavrom Vetranovićem, Hanibalom Lucićem i nekim drugima, među kojima je spomenut i Marko Marulić.

Može se kazati da svojom književnom djelatnošću, naročito *Juditom*, upravo Marulić predstavlja najbližu tipološku paralelu Skorini, a njihovo uspoređivanje, koje će biti osnovni predmet izlaganja, istovremeno ističe Marulićevu inovativnost i Skorininu relativnu tradicionalnost u njihovim pristupima katoličkoj biblijskoj prosvjeti.

PODATCI O SUDIONICIMA ZNANSTVENOG SKUPA

Dr. don Ivan Bodrožić
Katolički bogoslovni fakultet, Zagreb

Rodio se 1968. u Svibu kod Imotskoga. Dvije godine filozofsko-teološkog studija pohađao je na Teologiji u Splitu, a ostale četiri na Sveučilištu Santa Croce u Rimu, gdje je i diplomirao 1994. Poslijediplomski studij nastavio je na Papinskom institutu za patrologiju »Augustinianum«, na kojem je doktorirao 2000. godine obranivši disertaciju »Numerologija u sv. Augustina«. Izvanredni je profesor na pri Katedri povijesti kršćanske literature i kršćanskog nauka na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i autor više knjiga i znanstvenih članaka s područja patrologije i duhovnosti.

Dr. Andrea Clarke
The British Library

Dr. Andrea Clarke is Curator of Early Modern Historical Manuscripts at the British Library and curated its recent exhibition - *Henry VIII: Man & Monarch*.

Her main research interest is Early Modern Spanish history and she completed her Ph.D. on »Los Colegios Menores de la Universidad de Salamanca, 1600-1700« in 2001 and has since published a chapter of a book on the same subject. She is currently researching Henry VIII's first wife, Katherine of Aragón.

Dr. Andrea Clarke kustosica je novovjekovnih povijesnih rukopisa u Britanskoj knjižnici i priređivačica nedavne izložbe *Henrik VIII: čovjek i vladar*. Područje njezina istraživačkog interesa je novovjeka španjolska povijest. Doktorirala je temom »Los Colegios Menores de la Universidad de Salamanca, 1600-1700«; godine 2001. objavila je poglavlje knjige na istu temu. Sadašnje njezino istraživanje usmjereno je na prvu ženu Henrika VIII., Katarinu Aragonsku.

Elisabeth von Erdmann
Universität Bamberg

Rođena je u Frankfurtu na Majni 1956. Doktorirala je 1986, obranivši disertaciju »*Poema bez heroja* Ane Ahmatove«, a 1988. je pokrenula biblioteku »Vrela i prinosi za hrvatsku kulturnu povijest« i u njoj objavila brojna vrijedna izdanja. Kao sveučilišna profesorica drži katedru za slavenske književnosti na Sveučilištu Otto-Friedrich u Bambergu (Bavarska) i sustavno se zalaže za afirmaciju hrvatskoga književnog jezika kao posebnoga slavenskog jezika. Dopisni je član HAZU; dobitnica Odličja Ruđera Boškovića za zasluge u znanosti (1997) i Godišnje nagrade INE za promicanje hrvatske kulture u svijetu za 2000. Njezina područja istraživanja pokrivaju povijest ruske i ukrajinske književnosti, uključujući također studije i teme hrvatske kulturne povijesti. Njezine publikacije obuhvaćaju monografije i kraće radove o ukrajinskom filozofu Grigoriju Skovorodi, o ruskoj pjesnikinji Ani Ahmatovoj i dr. te mnoge radove s područja kroatistike (Kašić, Bandulavić, Džamanjić, Divković, Marulić), iz teorije književnosti i kulturne povijesti.

Mr. Milan Grba
The British Library

Milan Grba diplomirao je i magistrirao na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Beogradu. Devedesetih godina 20. stolecia radio je u Istorijskom muzeju Srbije u Beogradu. Od 1999. godine kustos je u Britanskoj knjižnici, a od 2005. pročelnik Jugoistočnih europskih kolekcija u Britanskoj knjižnici. Njegovo primarno polje znanstvenog istraživanja je povijest britanske humanitarne pomoći i medicinskih misija na Balkanu 1914-20. Sada se bavi odnosima Velike Britanije i balkanskih država u modernom dobu, a istraživački mu je interes usmjeren na zbirke jugoistočne Europe koje vodi u Britanskoj knjižnici.

Dr. Vinko Grubišić
Waterloo, Kanada

Vinko Grubišić, profesor u mirovini s kanadskog Sveučilišta Waterloo, na kojemu je predavao 20 godina hrvatski jezik, knjižvnost i kulturu te nekoliko tečajeva iz ruske književnosti i kulture, kao i opću lingvistiku. Bavi se uglavnom jezikoslovljem te hrvatskom i komparativnom književnosti.

Glavniji radovi s područja jezikoslovlja su: *O hrvatskom jeziku* (Rim: ZIRAL, 1974), *Grafija hrvatske lapidarne ćirilice* (München – Barcelona: Knjižnica Hrvatske Revije, 1978), *Croatian Grammar* (2. Izdanje, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2006), a s područja književnosti (uz pet knjiga pjesama te pet dramskih tekstova): *Izazovne teme iz stairje hrvatske književnosti* (Split: Splitski kniževni krug, 2006) te *Volitve* (Zagreb: Društvo hrvatskih književnika, 2007). Također objavljuje prijevode s više jezika na hrvatski te s hrvatskog na engleski. Baveći se hrvatskom renesansom objavio je nekoliko radova o Marku Maruliću te o Mairnu Držiću.

Dr. Marijana Horvat
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb

Rođena je 1966. godine u Virovitici. Diplomirala je hrvatski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na istom je fakultetu magistrirala i doktorirala. Trenutačno je u zvanju više znanstvene suradnice u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu. Voditeljica je projekta *Tekstologija hrvatske pisane baštine* i suradnica na projektu *Tvorbeni modeli u hrvatskoštokavskim dopreporodnim rječnicima*. Predaje na diplomskim i poslijediplomskim studijima u Zagrebu. Bavi se proučavanjem povijesti hrvatskoga jezika i povijesnom leksikografijom.

Dr. Neven Jovanović
Filozofski fakultet, Zagreb

Latinist, docent je na Katedri za latinski jezik i rimsku književnost Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Osim Marulićem, bavi se hrvatskim pravnim piscima 18. stoljeća te problemima izdavanja novolatinskih tekstova. Objavio više studija o Maruliću u godišnjaku *Colloquia Maruliana*. Doktorirao je s temom *Problemi uspostave novolatinske stilistike na primjeru Marulićeva »Evandelistara«*. S grčkoga preveo dvije Euripidove drame (*Heraklo* i *Alkestida*, 2004) i Eshilovu trilogiju *Orestija* (2006). Objavio knjigu kolumni što ih redovno tiska u *Zarezu* pod naslovom *Noga filologa* (Zagreb 2006). Područje interesa: stilistika, književna i uporabna latinska proza, didaktika latinskog jezika, humanistička informatika.

Mr. Branko Jozić
Marulianum, Split

Rodio se 1960. Magistrirao na Augustinianumu u Rimu 1991. Od 1995. radi u *Marulianumu*. Objavio knjigu *Problem religijske netolerancije* (1995); *Riječ u slici: repertorij kršćanske ikonografije* (2009); zajedno s Bratislavom Lučinom knjigu *Bibliografija Marka Marulića. Prvi dio: tiskana djela (1477-1997)* (1998); nekoliko knjiga prijevoda te više članaka s religijsko-filozofskog i kulturološkog područja.

Dr. Francisco Javier Juez Gálvez
Komplutsko sveučilište, Madrid

Rodio se u Madridu 1962. Završio je klasičnu filologiju i romanistiku na Komplutskom sveučilistu, gdje je i doktorirao iz filologije 1993. i magistrirao iz političkih znanosti 2009. Sveučilišni profesor, književni prevoditelj i stalni sudski tumač. Bio je gostujući profesor u Bugarskoj, Hrvatskoj i Njemačkoj. Odlikovan nagradom »Fundacije Pastor za klasične studije« 1985.; za tematski Marulićev broj časopisa *Studia Croatica* (Buenos Aires 2002.) dobio je nagradu *Davidias*. Slavistične i balkanističke studije objavio je u Španjolskoj i u inozemstvu; marulologiji je posvetio više priloga, objavljenih u *Colloquia Maruliana*, *Eslavística Complutense*, *Studia Croatica*, *Calamus Renascens*, *Mundo Eslavo*. Povjerenik velikih Marulićevih izložbi u Nacionalnim knjižnicama u Lisabonu (2001) i u Madridu (2002).

Dr. Amir Kapetanović
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb

Rođen je 1975. u Pakracu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je hrvatski jezik i književnost (1997), a na istom je fakultetu magistrirao (2001) i doktorirao (2004). Trenutačno je u zvanju znanstvenoga suradnika u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu. U matičnom je Institutu voditelj Odjela za povijest hrvatskoga jezika i povijesnu leksikografiju i projekta Starohrvatski rječnik. Predaje na diplomskim i poslijediplomskim studijima u Zagrebu i Rijeci, sudjeluje na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima. Dobitnik je Nagrade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za 2006. godinu u području filoloških znanosti. Područja njegova znanstvenoga interesa su: povijest hrvatskoga

jezika, jezikoslovlja i pismenosti, srednjovjekovna i rano novovjekovna književnost, leksikografija i tekstologija.

Mr. Bratislav Lučin
Marulianum, Split

Rodio se u Splitu 1956. Diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zadru, magistrirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1986. radi kao urednik u Književnom krugu Split, a od 1995. voditelj je *Marulianuma*. Suurednik (s N. Jovanovićem i B. Jozićem) godišnjaka *Colloquia Maruliana*, glavni urednik (od 2002) edicije *Sabrana djela Marka Marulića*. Područja interesa: hrvatski latinizam, opus Marka Marulića, recepcija Erazma Rotterdamskog u hrvatskoj književnoj kulturi. S Brankom Jozićem objavio knjigu *Bibliografija Marka Marulića. Prvi dio: tiskana djela (1477-1997)* (1998). Priredio izbore iz Marulićeva opusa na španjolskom, hrvatskom, engleskom i njemačkom; priredio knjige *Marulićev opis Splita* (2005); Frane Božićević: *Život Marka Marulića* (2007) i *Iter Marulianum: od Splita do Venecije tragovima Marka Marulića = da Spalato a Venezia sulle tracce di Marko Marulić* (2008). S Darkom Novakovićem za ediciju *Sabrana djela* priredio i preveo Marulićeve *Latinske stihove* (2005).

Dr. Dragica Malić
Znanstvena savjetnica u miru, Zagreb

Rođena je u Zagrebu 1934., gdje je završila osnovno, srednje i fakultetsko obrazovanje. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu magistrirala je 1970. i doktorirala 1986. godine s temama iz jezičnopovijesne problematike. Radni je vijek provela u današnjemu Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje, gdje je od zvanja asistentice napredovala do znanstvene savjetnice. Radila je na poslovima suvremenoga hrvatskog književnog jezika i njegove povijesti te povijesne leksikografije, a više je godina bila i voditeljica pripadnih institutskih projekata. Ipak joj je temeljni znanstveni interes vezan uz jezičnu povijest. Bavi se starim hrvatskim tekstovima na sva tri hrvatska pisma, ali u središtu su joj znanstvenoga interesa najstariji hrvatski latinički spomenici, a u posljednje vrijeme osobito problemi srednjovjekovne hrvatske latiničke grafije. Osmislila je i posljednje tri radne godine vodila projekt rječnika hrvatskoga književnog srednjovjekovlja pod naslovom *Hrvatski rječnik do Marulića i njegovih suvremenika*.

Dr. Smiljka Malinar
Filozofski fakultet, Zagreb

Redoviti profesor na katedra za talijanski jezik Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, autorica brojnih knjiga i studija, među kojima su i one posvećene Maruliću (*Od Marulića do Marina* (2003); *Marulićeva hrvatska proza* (2002); *Marulićeva privatna pisma : izbor jezika kao sredstvo dijastratijske i dijafazijske diferencijacije* (2004); *Stumačen'je Kata po Marku Marulu* (2004); *Jezik svakodnevice u Marulićevim hrvatskim djelima* (2007)).

Dr. don Mladen Parlov
Katolički bogoslovni fakultet, Split

Rođen je u Ričicama kod Imotskog. Diplomirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu – Teologija u Splitu, 1990. Za svećenika je zaređen 1991. u Splitu. Na Papinskom crkvenom sveučilištu Gregorijana u Rimu doktorirao 1996. tezom *Il mistero di Cristo – modello di vita cristiana secondo Marco Marulić*. Na istom je sveučilištu (1997.) postigao i magisterij iz dogmatske teologije. Ravnatelj je Nadbiskupskog sjemeništa u Splitu te izvanredni profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu. Objavio je knjige: *Otajstvo Krista – uzor kršćanskog života prema Marku Maruliću* (2001); *Život i djelo don Ilje Ujevića* (2001); *Čovjek Božji. Razmišljanja o svećeništvu* (2002); *Speculum virtutis: Marko Marulić i njegova teološko-duhovna misao* (2003); *Budni budite. Teološke meditacije za došašće i Božić*, (2005, ²2008); *U snazi Duha* (2007); *Izabrane teme iz teologije duhovnosti* (2009). Također je priredio i preveo više knjiga drugih autora te objavio više znanstvenih radova s područja povijesti kršćanske literature, nauka i duhovnosti.

Dr. Franz Posset
Beaver Dam, Wisconsin

Franz Posset is a German-American independent scholar, with a Diplom in Catholic Theology from the University of Tübingen, and a Ph.D. in Historical Theology from Marquette University in Milwaukee, Wisconsin, USA. He has published widely in both Catholic and Lutheran periodicals and is associate editor of *Luther Digest*, *An Annual Abridgment of Luther Studies*. Several books of his include *Pater Bernhardus: Martin Luther and Ber-*

nard of Clairvaux (1999), *The Front-Runner of the Catholic Reformation: The Life and Works of Johann von Staupitz* (2003), *The Two-Fold Knowledge...from the Works of Bernard of Clairvaux* (2004), *Renaissance Monks: Monastic Humanism in Six Biographical Sketches* (2005). Currently he is working on the theologies of Renaissance laymen including Marcus Marulus and Johann Reuchlin. The first annual *Natalie Zemon Davis Prize* (Canada) for superb scholarship was awarded to him for his contribution »Polyglot Humanism in Germany c. 1520« in the journal *Renaissance and Reformation* (2003).

Franz Posset je samostalni njemačko-američki znanstvenik. Diplomirao je teologiju na sveučilištu u Tübingenu i potom na Marquette University (Milwaukee, SAD). Radove je objavljivao u katoličkim i luteranskim časopisima; suurednik je *Luther Digest, An Annual Abridgment of Luther Studies*. Autor je više knjiga, među kojima *Pater Bernhardus: Martin Luther and Bernard of Clairvaux* (1999), *The Front-Runner of the Catholic Reformation: The Life and Works of Johann von Staupitz* (2003), *The Two-Fold Knowledge...from the Works of Bernard of Clairvaux* (2004), *Renaissance Monks: Monastic Humanism in Six Biographical Sketches* (2005). Trenutno se bavi renesansnim laičkim teolozima, uključujući i Marka Marulića i Johanna Reuchlina. Za rad »Polyglot Humanism in Germany c. 1520« u časopisu *Renaissance and Reformation* (2003) dobio je prvu godišnju nagradu Natalie Zemon Davis Prize (Canada).

Teo Radić
Filozofski fakultet, Zagreb

Teo Radić rođen je 1981. u Splitu. Maturirao je 1999. na Nadbiskupijskoj klasičnoj gimnaziji »Don Frane Bulić« u Splitu, a diplomirao 2004. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu radom »Latinske pjesme Frane Mužića iz rukopisa *Varia Dalmatica* (ZKZD, sign. 25290, ms. 617)«, koji je 2007. i objavljen. Od 2004. do 2006. radio je kao profesor latinskoga i grčkoga jezika na zagrebačkoj Klasičnoj gimnaziji. Od 2006. nastavu latinskoga jezika izvodi na Filozofskom fakultetu, gdje je od 2007. i stalno zaposlen kao lektor. Od 2004. honorarno predaje latinski na Hrvatskim studijima. Student je poslijediplomskoga studija hrvatske kulture, u sklopu kojega priprema disertaciju o opusu Višanina Antuna Matijaševića Karamanea. Bavi se prevodilačkim i uredničkim radom.

Dr. Johann Rammingner
Thesaurus Linguae Latinae
Bavarian Academy of Sciences, Munich

I have studied Classical Philology and History at the University of Vienna. Since 1982 I am Researcher at the Thesaurus Linguae Latinae in Munich (inter alia *pecunia, pro, psalmus*). My main research interest is Latin Lexicography. I have published extensively on the development of Neo-Latin in the second half of the Quattrocento, especially on Niccolò Perotti (ed. of *Cornu copiae*) and Ermolao Barbaro the Younger, and on Neolatin vocabulary in general. Since 2003 I am developing a Neolatin Dictionary (www.neulatein.de), which has now reached 15.000 lemmata.

Johann Raminger diplomirao je klasičnu filologiju i povijest na Bečkom sveučilištu. Od 1982. godine istraživač je za *Thesaurus linguae Latinae* u Münchenu (između ostalog: *pecunia, pro, psalmus*). Glavno područje znanstvenog interesa mu je latinska leksikografija. Objavio je više radova o razvoju novolatinskoga u drugoj polovici petnaestog stoljeća, osobito o Niccolòu Perottiju (izd. *Cornu copiae*), Ermolau Barbaru Mlađem i općenito o novolatinskom leksiku. Od 2003. radi na izradi novolatinskog rječnika (www.neulatein.de), koji je do sada dosegnuo 15.000 natuknica.

Dr. Gorana Stepanić
Sveučilište Jurja Dobrile, Pula

Rodila se 1973. u Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1997. diplomirala komparativnu književnost i latinski jezik, 2001. magistrirala, a 2005. doktorirala radom *Hrvatsko pjesništvo na latinskom u sedamnaestom stoljeću: stilske tendencije i žanrovski inventar*. Od 1997. do 2008. radi kao asistentica, odnosno docentica na Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a od 2009. kao docentica na Odsjeku za romansku i klasičnu filologiju Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Objavila je niz znanstvenih i stručnih članaka o hrvatskim latinistima (Marulić, Vičić, Vitezović, B. Bošković, Bruerević, Čobarnić, Gradić). Bavi se i prevođenjem s klasičnog i humanističkog latinskog (Ciceron, More, Alberti, Petrarca, Poggio, Althusius, Zanchi, Gučetić).

Jelena Stupalo
Katolički bogoslovni fakultet, Split

Jelena Stupalo, rođena 15. srpnja 1985. godine u Splitu. Osnovno obrazovanje stekla je u Neoriću, a srednjoškolsko u Nadbiskupijskoj klasičnoj gimnaziji 'Don Frane Bulić'. Apsolventica je na Katoličkom Bogoslovnom Fakultetu Sveučilišta u Splitu gdje priprema diplomski rad o temi: *Marko Marulić i tomistička teologija*.

Dr. Kristina Štrkalj Despot
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Kristina Štrkalj Despot rođena je 1978. godine u Jajcu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirala je hrvatski jezik i književnost 2002. godine te na istom fakultetu i doktorirala 2007. godine, na Poslijediplomskom znanstvenom studiju lingvistike radom *Sintaksa složene rečenice u srednjovjekovnim hrvatskim verzijama legende o vitezu Tundalu*. U zvanju znanstvene suradnice radi u Odjelu za povijest hrvatskoga jezika i povijesnu leksikografiju u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje (projekt *Starohrvatski rječnik*). Objavila je niz znanstvenih radova iz područja povijesti hrvatskoga jezika i književnosti.

Dr. Sergejus Temčinas
Institut litavskoga jezika, Vilnius

Prof. habil. dr. Sergejus Temčinas znanstveni je savjetnik Instituta litavskoga jezika u Vilniusu. Bavi se jezikom, tekstologijom i književnošću slavenskoga srednjega vijeka, naročito ćirilometodskom problematikom, najranijom poviješću crkvenoslavenske himnografije te ćirilčkim rukopisnim naslijeđem Velike Kneževine Litve. Predaje slavensku i hrvatsku filologiju na Sveučilištu u Vilniusu. Bio je znanstveni redaktor cjelovitog prijevoda Marulićeve *Judite* na litavski jezik (objavljen u Vilniusu 2007. godine), koji su načinili studenti kroatistike toga sveučilišta pod vodstvom lektora i hrvatskoga pjesnika Roberta Bebeke.

HRVATSKO SREDNJOVJEKOVNO PJESNIŠTVO:
PJESME, PLAČEVI I PRIKAZANJA
NA STAROHRVATSKOM JEZIKU

Priredili Amir Kapetanović, Dragica Malić, Kristina Štrkalj Despot
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2010.
(Biblioteka Hrvatska jezična riznica; niz Starohrvatska vrela)

Autori knjige postavili su sebi cilj da na jednome mjestu, u jednoj knjizi, prikupe korpus najstarijih zapisanih hrvatskih srednjovjekovnih stihova i time ponude izvorne tekstove iz danas dostupih vrela kako bi se na pouzdanome korpusu mogla temeljiti filološka istraživanja. Odmah treba reći da su taj cilj uspjeli ostvariti. (...)

Ovom će knjigom filološka znanost napokon dobiti sve tekstove dosad poznatih – objavljenih i ovdje prvi put donesenih – srednjovjekovnih pjesama zabilježenih na sva tri hrvatska pisma: glagoljici, ćirilici i latinici. I, što treba osobito pozdraviti, autori su sve dosad objavljene tekstove provjerili na vrelima.

Akademkinja Anica Nazor

Hrvatska srednjovjekovna djela pisana stihom u hrvatskoj književnoj historiografiji dosad nisu izdana kao cjelokupni, jedinstveni korpus u svim inačicama koje su sačuvane. Stoga ova fascinantna hrestomatija predstavlja pionirski rad u području hrvatske književne medievistike. U nju je uložen ogroman rad i napor i to je vidljivo na svim razinama knjige: bilo da je riječ o uvodu, bilo da je riječ o popratnim tekstovima uz svaki tekst, bilo da je riječ o kritičkom aparatu uz tekstološki vrsno obavljen posao. Ova knjiga predstavlja relevantan tekstološki temelj, a isto tako i opis stihovanih djela hrvatskoga srednjovjekovlja. Iz knjige je za svaki sačuvani srednjovjekovni tekst vidljivo u kojem je kodeksu i na kojem mjestu sačuvan, iz nje se mogu pratiti inačice za svaki pojedini tekst, vrijeme nastanka, jezične osobine (...)

[Ova] knjiga-hrestomatija (...) znanstveno je djelo prvoga reda, svojevrsna monografija i hrestomatija najstarijeg srednjovjekovnog hrvatskog pjesništva. Ona može poslužiti kao vrstan visokoškolski udžbenik na doktorskim studijima filozofa raznih profila, te i povjesničarima, etnologima, antropologima i drugima.

Akademkinja Dunja Fališevac

Teodora Shek Brnardić
SVIJET BALTAZARA ADAMA KRČELIĆA:
OBRAZOVANJE NA RAZMEĐU TRIDENTSKOG KATOLICIZMA I
KATOLIČKOG PROSVJETITELJSTVA
Hrvatski institut za povijest, Zagreb 2009.

Zagrebački kanonik i povjesničar Baltazar Adam Krčelić (1715.-1778.) jedna je od najmarkantnijih ličnosti osamnaestoga stoljeća u Hrvatskoj. Prosvjetiteljski nastrojen pisac Annuua, društvene kronike onoga vremena, bio je formiran za poziv svjetovnog svećenika Zagrebačke biskupije u kojoj je služio sve do smrti. Biskup Franjo Thauszy i članovi Zagrebačkoga kaptola proganjali su ga tijekom života zbog umiješanosti u projekt upravne reforme hrvatskih kraljevina koje je inicirao Bečki dvor. Međutim, on ipak nije prestajao javno iznositi istinu o suvremenim i prošlim događajima, što mu je i donijelo status prosvjetitelja. U kakvim se društvenim i kulturnim kontekstima formirao njegov prosvjetiteljski identitet? Koja su ranonovovjekovna intelektualna strujanja pomogla razvoju njegove kritičke misli? Kakvo je društveno značenje imalo njegovo obrazovanje?

Ova društvenokulturna studija slučaja rekonstruira i pruža pogled u životne svjetove Krčelićeva djetinjstva i mladosti koje je proveo u isusovačkoj gimnaziji u Zagrebu, zagrebačkom biskupijskom sjemeništu te Hrvatskom kolegiju u Beču i Ugarsko-ilirskom kolegiju u Bologni.

FILOZOFIJA MEDITERANA
Uredio Mislav Kukoč
Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb;
Filozofski fakultet Sveučilišta
u Splitu, 2009.

Zbornik sadržava izbor radova sa znanstvenih skupova *Mediterranski korijeni filozofije I i II* (Split, 2007. i 2008). Radovi se tematski kreću od problematiziranja odnosa filozofije i Mediterana, njegova multikulturalnog i multireligijskog karaktera. Osim Mediterana i mediteranizma, razvedenih u poimanjima filozofa i znanstvenika koji su i u inim strukama progovorili o toj temi, u knjizi su i radovi koji su u kontekstu antičke mediteranske tradicije i mediteranizma općenito. U njemu su, dakle, i prilozi o globalizaciji, bioetici, religijskim korijenim, pismenosti, velikanima mediteranskih škola filozofije i koncepta društvenog i moralnog ustroja uljudbe, odnosno polisa (Aristotel, Gioradno Bruno, Augustin, Camus, Gučetić, Kliment Ohridski, Ortega y Gasset), a i o nekim važnijim filozofskim usmjerenjima. Tematizirani su i mediteranski korijeni hrvatske filozofije kao i poticaji mediteranske duhovnosti za nastanak nacionalne kulture.

Radoslav Bužančić
MARULIĆEVE KUĆE U SPLITU
(Predavanje popraćeno projekcijom)

U sjevernom dijelu Splita, unutar antičke gradske matrice nasuprot velike palače Papalića, rastvorene kvadriforom Jurja Dalmatinca, nalazi se stara palača obitelji Marulić. Poput Papalićeve, objedinila je nekoliko gradskih kuća romaničkog sloga oko renesansnog dvorišta kroz koje se vanjskim kamenim stubištem preko konzolnih balkona ulazilo u njene prostorije. Drveni stropovi u unutrašnjosti bili su ukrašeni tipičnim tabulatom 15. st. s okvirima i kasetama oslikanim florealnim motivima, a unutrašnjost njenih dvorana bila je opremljena kamenim pilima i ormarima. Iznad ulaznih vrata, u luneti monumentalnog portala obiteljski je grb Marulića. Inicijali Z. M. s njegove lijeve i desne strane upućuju da kuća nije pripadala Marku, već nekome od njegove bliže ili daljne rodbine.

»Posjedovao je veliko nasljedstvo«, piše o Maruliću njegov biograf Frane Božičević, a dijelio ga je s braćom Petrom, Ivanom i Valerijem. Jedna od njegovih palača nalazi se u novom dijelu grada - istaknuo je u tekstu svoje oporuke koja je u njoj sastavljena. Vjerojatno je to bila kuća njegova oca Nikole, u kojoj se Marko rodio, a nalazila se negdje blizu crkve sv. Duha u zapadnom dijelu Splita. Drugu kuću, pokraj crkve sv. Ivana, koju Marko naziva gradilištem, ostavio je oporučno bratu Aleksandru.

Opis kuće i izbice u kojoj je Marko Marulić stanovao donosi Božičević, a čitajući taj precizan opis možemo s priličnom točnošću odrediti još jednu njegovu kuću, onu u kojoj je pjesnik proživio glavninu svog života pišući i stvarajući u malom *studiolu* okružen omiljenim literarnim djelima:

»U jednom dijelu kuće odabrao je sobičak s knjigama, koji je zavolio i u njemu živio na najskromniji način. Oko četrdeset godina, zatvoren s Muzama, danju i noću predano se bavio čitanjem svetih svezaka i pisanjem vlastitih djela, a uz to se u nastrožoj pokori trapio bdijenjem, postom, kostrijeti, molitvom, vrlo tegobnim bičevanjem. Kroz stražnja vrata sobička odlazio je do hrama posvećena slavnoj Djevici i svetom Dujmu, učeniku Petra, prvaka apostola, a iz hrama natrag u sobičak.«

Sažet Božičevićev opis Marulićeva *studiola* detaljno precizira njegovu orijentaciju (*Per posticum celulae...*), otkrivajući nam prostoriju kroz čija je stražnja vrata Marko svakodnevno odlazio na mise u katedralu vraćajući se istim putem svom pisaćem stolu. Može se iz toga zaključiti da se radi o građevini nestaloj u purifikaciji Dioklecijanova mauzoleja koncem 19. st., koja je srušena istodobno kada i crkvice sv. Mateja, koja je bila oslonjena na njen istočni dio. Ostaci crkvice sv. Mateja (povijesnog mauzoleja splitskih biskupa), još se vide nadomak južnog dijela periptera hrama.

Treća kroatistička tekstološka radionica
RAZLIČITOST ISTOG:
VARIJANTNOST MARULIĆEVA PJESNIČKOGA TEKSTA

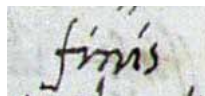
Voditelji:

Dijana Ćurković (Filozofski fakultet, Split)

Amir Kapetanović (Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb)

Sudjeluju studenti iz Rijeke, Splita i Zagreba

Tema ovogodišnje kroatističke tekstološke radionice jest proučavanje varijantnosti pjesničkoga teksta na primjeru Marulićeve pjesme poznate pod naslovom *Suprotiva slasti od blaga*, koja je zapisana u dvama pjesničkim zbornicima: u rukopisu NSK R 6634 i u *Splitskoj pjesmarici Trogirskoga kaptola*. Marulićeva je pjesma u obama vrelima zapisana dopreporodnom hrvatskom latinicom dalmatinskoga tipa i sadržava 18 dvostruko rimovanih dvanaesteraca, ali varijante pjesme razlikuju se u nekoliko jezičnostilskih pojedinosti. Polaznici radionice najprije će transkribirati tekst iz obaju izvora, usporediti slovopise dviju varijanti i utvrditi njihove međusobne jezičnostilske razlike te rezultate sumjeriti s objavom teksta u *Sabranim djelima Marka Marulića (Pisni razlike)*. Polaznici će biti potaknuti na diskusiju o arhetipu te Marulićeve pjesme jer Marulićev autograf pjesme nije poznat.

Marci Maruli Carmen de
De Doctrina Christi
pendentis in Cruce
Al Auctore translato

Supra Nequequam inordinat induit artem
ad terram, soli sapient ab dote colit?

Džani Visevici, ¹⁸¹ko igrač
 Part u manju, luti igrač,
 I da bude od igrača
 U manju zapad.

Atq. Ut terrarum homo per me puenit libertatem
Ad Celsa vestra Decretis in via.

Gjorack, komme til
Larv og det som er i den
Da noget skal se godt
Før vi mine Læse bøger.

Adhuc. Quidde quicquid proceditis crimine abominabile
Velle pati penam compulsi a quibus necesse?

1. Hite uqut. Pinedna
 jagannatha. sithige.
 2. murt. sithige. sithige.
 3. murt. sithige. sithige.

Alas! I've just died, at present in a coffin, and at
last at rest, for ever in the grave.

Četvrta latinistička tekstološka radionica
ČITANJE BAROKNOG RUKOPISA

Voditelji:

Neven Jovanović (Filozofski fakultet, Zagreb)

Gorana Stepanić (Sveučilište Jurja Dobrile, Pula)

Sudjeluju studenti iz Pule, Zadra i Zagreba

Marulićeva pjesma *Carmen de doctrina Domini nostri Iesu Christi* doživjela je više od dvadeset cjelovitih ili djelomičnih izdanja izvornika, prevedena je na sedam jezika (na hrvatski šest puta), tiskana je u više od sto različitih publikacija. Osim u brojnim starijim i novijim izdanjima, sačuvana je u više rukopisnih prijepisa. Najmlađi među njima nastao je početkom 18. st., a potječe od splitskog kanonika i pjesnika Ivana Dražića (1655-1739), koji je latinskom izvorniku dodao i vlastiti prepjev na hrvatski. Dražićev prijepis dosad nije analiziran, pa nije poznato kojim se izdanjem služio, a ni njegov prepjev dosad nije objavljen ni proučen.

U prvom dijelu tekstološke radionice studenti će po skupinama odčitavati Dražićev latinski prijepis; cjelovito odčitani tekst zatim će usporediti sa suvremenim kritičkim izdanjima Marulićeve *Pjesme o pouci Gospodina našega Isusa Krista*. Na kraju slijedi rasprava o svojstvima Dražićeva rukopisa te pokušaj da se utvrdi koje latinsko izdanje mu je poslužilo kao predložak.

COLLOQVIA MARVLIANA XIX
(Književni krug Split – *Marulianum*, 2010)
SADRŽAJ
CONTENTS

- Neven Jovanović: Okvir za pjesmarice i *Varia Dalmatica* / *A Frame for Miscellanies and the Varia Dalmatica*
- Amir Kapetanović: Odraz najstarije hrvatske pjesmarice (1380.) u petrogradskom *Berčićevu zborniku br. 5* (XV. st.) / *The Reflection of the Oldest Croatian Poetic Miscellany (1380) in the St. Petersburg Berčić Collection No. 5 (15th Century)*
- Kristina Štrkalj Despot: Jezične i književnopovijesne značajke starohrvatskih pjesama u *Pićićevoj pjesmarici* iz 1471. / *The Linguistic and Literary History Features of the Old Croatian Poems in the Picić Poetic Miscellany of 1471.*
- Bratislav Lučin: *Splitska pjesmarica Trogirskoga kaptola*: opis, sadržaj, auktori, predlošci / *The Split Poetic Miscellany of the Trogir Chapter: Description, Contents, Authors, Models*
- Gorana Stepanić: Tretman lirske pjesme: metodološka hibridnost i pjesnički kanon u Đurđevićem *Vitae illustrium Rhacusinorum* / *The Treatment of the Lyric Poem: Methodological Hybridism and the Poetic Canon in Đurđević's Vitae illustrium Rhacusinorum*
- Elisabeth von Erdmann: Marko Marulić zwischen Poetik und Theologie: *Davidias, Dialogus de Hercule a Christicolis superato* (1524) und *Tropologica Davidiadis expositio* / *Marko Marulić između poetike i teologije: Davidias, Dialogus de Hercule a Christicolis superato i Tropologica Davidiadis expositio*
- Franz Posset: The Illustrated *Biblia cum comentu* from the Library of the Father of Croatian Literature, with Samples of his Marginalia / *Ilustrirana Biblia cum comentu u knjižnici oca hrvatske književnosti, s uzorcima njegovih marginalija*
- Mislav Benić: Prozodija u Marulićevu epu *Davidias* i Bunićevu epu *De vita et gestis Christi* / *Prosody in Marulić's Epic Davidias and Bunić's Epic De vita et gestis Christi*
- Dragica Malić: Zašto *Margarita* nije Marulićeva? / *Why Margarita is not by Marulić?*

Marijana Horvat i Sanja Perić Gavrančić: Zapažanja o leksiku Marulićeva *Naslidovan'ja* – od latinskoga izvornika do hrvatskoga prijevoda / *Observations on the Lexis of Marulić's Naslidovan'je* (Imitation) – *from Latin Original to Croatian Translation*

Branko Jozić: »Hoć bit veće zdrav, s redom i s mirom pij...« (Marulić o jelu, piću i postu) / »*If you Want to be Healthier, Drink Sensibly and in Moderation...*« (Marulić on Food, Drink and Fasting)

Francisco Javier Juez Gálvez: El *Evangelistarium* en España y el *Evangelistario* español de 1655 / *Evangelistarium u Španjolskoj i španjolski Evangelistario iz 1655.*

K r o n i k a

Nagrade Dana hrvatske knjige 2009

Obrazloženje nagrade *Judita*

Obrazloženje nagrade *Davidias*

Obrazloženje nagrade *Slavić*

B i b l i o g r a f i j a

Branko Jozić: Bibliografija Marka Marulića 2009.

Bratislav Lučin: Branimir Glavičić (1926-2010) – *in memoriam*
Referiranost

Upute suradnicima

Instructions for Contributors

NAGRADA DANA HRVATSKE KNJIGE

Pravilnik

Nagradu Dana hrvatske knjige dodjeljuje Društvo hrvatskih književnika – pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Tri su nagrade: »Judita«, »Davidias«, »Slavić«

Nagrade su godišnje.

Nagrade se dodjeljuju u Splitu na Dan hrvatske knjige – 22. travnja tekuće godine.

»Judita« – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolju knjigu ili studiju o hrvatskoj književnoj baštini, posebno o humanističko-renesansnoj.

»Davidias« – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolji prijevod djela iz hrvatske književne baštine na strane jezike ili za najbolju knjigu, odnosno studiju inozemnog kroatista o hrvatskoj književnoj baštini.

»Slavić« – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolji autorski knjigom objavljeni prvenac.

Sva djela (prvotisak) koja se predlažu za nagrade moraju biti objavljena od 1. siječnja do 31. prosinca prethodne godine.

Nagrade se sastoje od novčanog dijela: »Judita« – 10.000 kuna, »Davidias« – 10.000 kuna, »Slavić« – 2.500 kuna i povelja.

Nagrade uručuju: ministar kulture Republike Hrvatske i predsjednik Društva hrvatskih književnika.

Gradonačelnik Splita sve nagrađeničke daruje zlatnikom grada Splita.

Odluku o nagrađenim djelima, odnosno o autorima nagrađenih djela donosi Povjerenstvo Nagrade Dana hrvatske knjige.

Upravni odbor Društva hrvatskih književnika imenuje Povjerenstvo Nagrade Dana hrvatske knjige – na rok od četiri godine.

Povjerenstvo je u radu i odlučivanju samostalno.

Povjerenstvo bira tajnika – na rok od četiri godine.

Tajnik organizira i vodi rad Povjerenstva te po potrebi, a obvezatno jednom godišnje, o radu Povjerenstva izvješćuje Upravni odbor Društva hrvatskih književnika i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.

Ako je djelo člana Povjerenstva među prijedlozima za nagradu, onda taj član ne sudjeluje u radu Povjerenstva prilikom glasanja.

O svakoj nagradi odluka se donosi većinom glasova.

Kad je nagrađenik strani državljanin, o dodijeljenoj nagradi treba ga izvijestiti najmanje trideset dana prije same dodjele.

Povjerenstvo odlučuje i o autorima obrazloženja o nagradama.

Troškove rada Povjerenstva, novčane iznose nagrada, izradbu povelja, organizaciju dodjele nagrada i honorar autorima obrazložena osigurava Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.

Sve navedene troškove Društvo hrvatskih književnika prijavljuje Ministarstvu kulture kao dio svoje redovne godišnje djelatnosti.

Povjerenstvo Nagrade Dana hrvatske knjige u 2009.

Jakša Fiamengo, Bratislav Lučin, Tonko Maroević,

Cvijeta Pavlović i Ante Stamać

Tajnik Povjerenstva Nagrade Dana hrvatske knjige:

Cvijeta Pavlović

NAGRADA DANA HRVATSKE KNJIGE

Do sada nagrađeni:

1997.

Judita — Pavao Pavličić: *Studije o Osmanu*, ZAZNOK, Zagreb 1996.

Davidias — István Lőkös: *A horvát irodalom története*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1996.

Slavić — Maro Pitarević: *Harlekin*, Ceres, Zagreb 1996.

1998.

Judita — Branimir Glavičić: *Marulićev latinski rječnik*, Književni krug Split 1997.

Davidias — Ján Jankovič: *Chorvátska literatúra v slovenskej kultúre I*, Ústv svetovej literatúry SAV, Bratislava 1997

Slavić — Romeo Mihaljević: *Anđeoska konverzacija*, Mozaik knjiga, Zagreb 1997.

1999.

Judita — Radoslav Katičić: *Litterarum studia*, Matica hrvatska, Zagreb 1998.

Davidias — Joanna Rapacka: *Zaljubljeni u vilu*, Književni krug Split 1998.

Slavić — Ana Brnardić: *Pisaljka nekog mudraca*, SKUD »Ivan Goran Kovačić«, Zagreb 1998.

2000.

- Judita* — Mirko Tomasović: *Marko Marulić Marul*, Erasmus Naklada, Zagreb / Književni krug Split – *Marulianum*, Split / Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu 1999.
- Davidias* — Fedora Ferluga Petronio: *Grčko-latinski izvori u Junija Palmotića*, Hrvatsko filološko društvo, Rijeka 1999.
- Slavić* — Dražen Stojčić: *Zabranjeno područje*, Svjetla grada, Osijek 1999.

2001.

- Judita* — Šime Jurić: *Iz muzeja hrvatske knjige*, Matica hrvatska, Zagreb 2000.
- Davidias* — Krystyna Pieniażek: *Pjesničko stvaralaštvo Antuna Branka Šimića* (prevela Jadranka Nemeth Jajić), Matica hrvatska, Zagreb 2000.
- Slavić* — Igor Štiks: *Dvorac u Romagni*, Durieux, Zagreb 2000.

2002.

- Judita* — Milan Moguš: *Rječnik Marulićeve Judite*, Institut za jezik i jezikoslovlje, Zagreb 2001.
- Davidias* — Luciana Borsetto: Marko Marulić: *Giuditta*, a cura di Luciana Borsetto. Testo croato a fronte, Hefti, Milano 2001.
- Slavić* — Gordan Nuhanović: *Liga za opstanak*, Pop & Pop, Zagreb 2001.

2003.

- Judita* — Nikola Batušić: *Starija kajkavska drama*, Disput, Zagreb 2002.
- Davidias* — Francisco Javier Juez y Gálvez: za monografsko izdanje časopisa *Studia Croatica*, Buenos Aires 145/2002.
- Slavić* — Franc Rotter: *Croatia liberata*, Hrvatsko štamparsko društvo, Gradišće 2002.

2004.

- Judita* – Dunja Fališevac: *Kaliopin vrt II; studije o poetičkim i ideološkim aspektima hrvatske epike*, Književni krug, Split 2003.
- Davidias* – Vanda Mikšić: *Points d'exclamation*, Caractères, Pariz 2003.
- Slavić* – Slađana Bukovac: *Putnici* (roman), Meandar, Zagreb 2003.

2005.

- Judita* – Mirko Tomasović: *Vila Lovorka*, Književni krug Split 2004.
- Davidias* – Silvio Ferrari: *L'«elegia veneziana» di Kranjčević, Il crollo del Campanile, 1902*, Edizioni San Marco dei Giustiniani, Genova 2004.
- Slavić* – Suzana Abspoel Đodo: *Snajperist*, Meandar, Zagreb 2004.

2006.

- Judita* – Nikica Kolumbić: *Poticaji i nadahnuća*, Dom i svijet, Zagreb 2005.
- Davidias* – Ruggero Cattaneo, za talijanski prijevod i izdanje djela Du-bravko Jelčić: *Storia della letteratura croata*, Guépard Noir Edizioni, Milano 2005.
- Slavić* – Svjetlan Lacko Vidulić: *Muke Mikuline*, AGM, Zagreb 2005.

2007.

- Judita* – Ivan J. Bošković: *ORJUNA – ideologija i književnost*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2006.
- Davidias* – Ljiljana Avirović: *La traduzione della Divina Commedia in croato (La divina traduzione; tradurre in croato dall'italiano*, Hefti, Milano 2006)
- Slavić* – Yves-Alexandre Tripković: *Hermesov poučak*, Zigo, Rijeka 2006.

2008.

- Judita* – Milovan Tatarin: *Ljubavi nebeske, ljubavi zemaljske; prilozi hrvatskoj nabožnoj književnosti 18. stoljeća*, Disput, Zagreb 2007.
- Davidias* – István Lőkös: *Marko Marulić: Zsuzsánna; Jeruzsálem városának panasza; Imádság a török ellen*, fordította

Lőkös István. – Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2007 (M. Marulić, *Suzana, Tužen'je grada Hjerolim, Molitva suprotiva Turkom*. Na mađarski preveo István Lőkös)

Slavić – Nada Gašić: *Mirna ulica, drvored*, Algoritam, Zagreb 2007.

2009.

Judita – Radoslav Katičić: *Božanski boj: Tragovima svetih pjesama naše pretkršćanske starine*, Ibis grafika, Katedra Čakavskog sabora Općine Mošćenička Draga, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb – Mošćenička Draga, 2008.

Davidias – Matica makedonska, za objavljivanje knjige prijevoda na makedonski jezik Marin Držić: *Komedii i pastorali*, Skopje, 2008.

Slavić – Hrvoje Tutek: *Cirkular*, Naklada Aora, Zagreb, 2008.

U povodu Dana hrvatske knjige, a u sklopu *Marulićevih dana*, Društvo hrvatskih književnika dodijelilo je i tri Zahvalnice:

Bratislavu Lučinu: za izniman prinos u proučavanju hrvatske književne baštine; Zagreb – Split, 22. travnja 1998.

Mirku Tomasoviću: za izniman prinos u proučavanju hrvatske književne baštine; Zagreb – Split, 22. travnja 1999.

Ivi Frangešu: za izniman prinos u proučavanju hrvatske književne baštine; Zagreb – Split, 22. travnja 2000.

DIOKLECIJANOVA PALAČA

Teško je naći grada koji je na toliko eksplicitan način povijesno slojevit poput Splita. Split je monumentalna palača sa srednjovjekovnim, renesansnim i baroknim inkrustacijama.

Palača ima pravokutan oblik (oko 215 x 180 m) - ponešto prilagođen konfiguraciji terena, s dvije široke okomito ukrštene ulice (*Cardo* i *Decumanus*) koje iz sredine Palače vode na četvera vrata posred svake stranice pravokutnika. Izvorno je bila utvrđena sa šesnaest kula podignutih na pročeljima prema kopnu, dočim se ono prema jugu - rastvoreno s monumentalnim arkadama i ložama - dizalo izravno iz mora. Kule na četiri ugla Palače kvadratična su tlocrta. Tri kopnena portala branjena su parovima osmerostranih kula, a između njih i ugaonih nalazila se još po jedna kula pravokutna tlocrta. Kroz kopnena vrata pristupalo se preko obrambenih dvorišta širokim ulicama zasjenjenim s obje strane trijemovima. Smatra se da su tek u humanističko doba 16. stoljeća ta vrata dobila zvučna imena: sjeverna – *Porta Aurea*; istočna - *Porta Argentea*; zapadna *Porta Ferrea*; južna – *Porta Aenea*. Dakle: Zlatna, Srebrna, Željezna i Mjedena.

U sjevernom dijelu Palače nalazile su se radionice, skladišta, zgrade i stanovi za smještaj vojske i carevih pretorijanaca - tjelesne straže. Južni dio imao je rezidencijalni karakter u užem smislu carske odaje i dvorane.

(...)

Antika u Splitu nije zaglavila naprasnom smrću nego se kroz duga stoljeća pretapala u novo doba. Monumentalni oblici careve palače usitnit će se za svakidašnje potrebe grada, a zidovi najreprezentativnijih carevih dvorana, hramova i kula postat će otvoreni kamenolomi za nove gradnje. Ali, antička graditeljska baština ostat će do danas lekcija i mjera za svaki kreativni arhitektonski zahvat u tkivu grada koji se organski razvijao unutar precizne, gotovo suhe geometričnosti careve palače.

Arheolozi, povjesničari umjetnosti i arhitekti mogu s velikom vjerodostojnošću rekonstruirati izvorni izgled palače u času njezina rođenja 300-ih godina. Druga u nizu povijesnih karata razvoja Splita obično predstavlja tlocrt grada iz 14. stoljeća. Te dvije karte dijeli tamni jaz od punih tisuću godina, ono dramatično i važno vrijeme kada se iz precizne i kristalične, gotovo anorganske geometrijske forme Dioklecijanove palače rađao živi ranosrednjovjekovni grad.

Rana povijest Splita jest, prije svega, dijalog s njegovim antičkim supstratom, dijalog kršćanstva i poganstva, dijalog njegovih svetaca zaštitnika s poganskim idolima, razgovor koji se vodi u punoj svijesti i s

fascinacijom. Ironijom povijesti Mauzolej najgorljivijega persekutora kršćana transformirat će se u ranom srednjem vijeku u kršćansku katedralu. Obračun s uspomenama Dioklecijana bio je vjerojatno sustavan. Neće biti slučaj što se među više od 6000 natpisa u salonitanskom ageru ime tog solinskog sina našlo tek na jednome, u njegovoj Palači nigdje. Njegov medaljon u frizu mauzoleja bit će da je zacijelo dugo nosio neko drugo tumačenje, jer bi pod njegovim imenom teško preživio transformaciju tog prostora u katedralu do koje je, čini se, došlo upravo sredinom 7. stoljeća. Dioklecijanove statue, ako nisu bile ritualno smrskane, simbolički su žigosane biljezima trijumfirajućih kršćana, kao što će srednjovjekovni Splitski simbolički radirati antičku krilatu Viktoriju na nadvratniku Željeznih vrata pretvarajući je u križ.

(Joško Belamarić, *Split: od carske palače do grada*,
Ministarstvo kulture; Konzervatorski odjel – Split, 1997)

Dioklecijanova palača (rekonstrukcija po Hébrardu i Zeilleru)

GALERIJA EMANUEL VIDOVIĆ

Svijest o slikarskoj veličini Emanuela Vidovića (1870-1953), o tome koliko je Split zadužio svojim djelovanjem kao slikar, kulturni djelatnik i nastavnik Obrtne škole, kao stup splitske likovne scene u trajanju od pola stoljeća, urodila je željom da se u Splitu otvori Vidovićeva memorijalna galerija.

Odmah nakon umjetnikove smrti i posmrtno izložbe priređene iste godine u Splitu, u splitskim kulturnim krugovima rodila se ideja o otkupu slika iz posjeda slikareve obitelji za buduću galeriju u rodnom gradu toga velikana hrvatske umjetnosti. Značajan korak u ostvarivanju tog cilja Grad Split napravio je 1986. godine kada je od Vidovićevih nasljednika otkupio zbirku od 69 njegovih slika koja je trebala činiti jezgru Galerije osnovane pri Muzeju grada Splita. Osim toga Vidovići su nasljednici darovali muzeju i umjetnikov atelijer u kojem je Vidović stvarao posljednjih godina svog života (1942-1953). Gradske su pak vlasti Muzeju grada Splita dodijelile klasicističku kuću kraj Srebrnih vrata, u koju je nakon uređenja zgrade smještena Galerija, svečano otvorena 27. X 2006. godine.

(Izvor: <http://www.galerija-vidovic.com/>)

Sudionici okruglog stola 1998:

Franz Leschinkohl, István Lőkös, Mirko Tomasović, Charles Béné, Ivo Frangeš, Branimir Glavičić

SUDIONICI ZNANSTVENIH SKUPOVA NA MARULIČEVIM DANIMA 1991-2010.

1. Babić, Ivo (Trogir)
2. Batušić, Nikola (Zagreb)
3. Béné, Charles (Grenoble, Francuska)
4. Benić, Mislav (Zagreb)
5. Benvin, Anton (Rim, Italija)
6. Bezić-Božanić, Nevenka (Split)
7. Blasina Miseri, Antonia (Gorizia, Italija)
8. Bodrožić, Ivan (Split)
9. Bogdan, Tomislav (Zagreb)
10. Bogišić, Rafo (Zagreb)
11. Bogner-Šaban, Antonija (Zagreb)
12. Bogutovac, Dubravka (Zagreb)
13. Borsetto, Luciana (Padova, Italija)
14. Botica, Stipe (Zagreb)
15. Bozanić, Josip (Zagreb)
16. Bratičević, Irena (Zagreb)
17. Bratulić, Josip (Zagreb)
18. Brezak-Stamać, Dubravka (Zagreb)
19. Bubrin, Vladimir (Toronto, Kanada)
20. Budor, Karlo (Zagreb)
21. Buzzi, Franco (Milano, Italija)
22. Cattaneo, Ruggero (Milano, Italija)
23. Clarke, Andrea (London, Velika Britanija)
24. Dunn-Lardeau, Brenda (Montreal, Kanada)
25. Duplančić, Arsen (Split)
26. Erdmann, Elisabeth von (Bamberg, Njemačka)
27. Fališevac, Dunja (Zagreb)
28. Ferluga-Petronio, Fedora (Trst, Italija)
29. Fisković, Cvito (Split)
30. Fisković, Igor (Zagreb)
31. Frangeš, Ivo (Zagreb)
32. Fuček, Ivan (Rim, Italija)
33. Ganza, Herci (Split)
34. Gardenal, Gianna (Padova, Italija)
35. Glavičić, Branimir (Zadar)
36. Golub, Ivan (Zagreb)
37. Gönz Močanin, Klara (Zagreb)
38. Grba, Milan (London, Velika Britanija)
39. Grgić, Iva (Zagreb)
40. Grubišić, Vinko (Waterloo, Kanada)
41. Horvat, Marijana (Zagreb)
42. Jacobone, Pasquale (Rim, Italija)
43. Jerkov, Janja (Rim, Italija)
44. Jovanović, Neven (Zagreb)
45. Jozić, Branko (Split)
46. Juez Gálvez, Francisco Javier (Madrid, Španjolska)
47. Jurišić, Hrvatin Gabrijel (Sinj)
48. Kapetanović, Amir (Zagreb)
49. Kolenić, Ljiljana (Osijek)
50. Kolumbić, Nikica (Zadar)
51. Korade, Mijo (Zagreb)
52. Košuta, Leo (Pariz, Francuska)
53. Kovačić, Slavko (Split)
54. Krasić, Stjepan (Rim, Italija)
55. Krolo, Petar (Split)
56. Krysa, Małgorzata (Varšava, Poljska)
57. Kurelac, Iva (Zagreb)
58. Leschinkohl, Franz (Mainz, Njemačka)
59. Lipovčan, Srećko (Zagreb)
60. Lőkös, István (Debrecen, Mađarska)
61. López-Gay, Jesús (Rim, Italija)
62. Lučić, Antun (Mostar, BiH)
63. Lučin, Bratislav (Split)
64. Lukač, Stjepan (Budimpešta, Mađarska)
65. Lukežić, Irvin (Rijeka)
66. Lukšić, Branimir (Split)
67. Malić, Dragica (Zagreb)
68. Malinar, Smiljka (Zagreb)
69. Margetić, Lujo (Rijeka)
70. Marijanović, Stanislav (Osijek)
71. Maroević, Tonko (Zagreb)
72. Mascioni, Grytzko (Dubrovnik)
73. Matanić, Atanazije (Zadar)

74. Matičević, Ivica (Zagreb)
75. Mecky Zaragoza, Gabrijela (Toronto, Kanada)
76. Mihanović-Salopek, Hrvojka (Zagreb)
77. Mikulić-Kovačević, Anita (Toronto, Kanada)
78. Milošević, Miloš (Kotor, Crna Gora)
79. Moguš, Milan (Zagreb)
80. Morabito, Rosanna (Monterotondo, Italija)
81. Mrdeža Antonina, Divna (Zadar)
82. Mrkonjić, Tomislav (Rim, Italija)
83. Muljačić, Žarko (Zagreb)
84. Novaković, Darko (Zagreb)
85. Padovese, Luigi (Rim, Italija)
86. Palameta, Miroslav (Città del Vaticano, Italija; Split)
87. Paljetak, Luko (Dubrovnik)
88. Pandžić, Zvonko (Würzburg, Njemačka)
89. Parlov, Mladen (Split)
90. Pavešković, Antun (Zagreb)
91. Pavličić, Pavao (Zagreb)
92. Pavlović, Cvijeta (Zagreb)
93. Perić, Olga (Zagreb)
94. Perić, Ratko (Rim, Italija)
95. Perić Gavrančić, Sanja (Zagreb)
96. Perillo, Francesco S. (Bari, Italija)
97. Perković, Ozana (Split)
98. Petrić, Nikša (Hvar)
99. Plejić Poje, Lahorka (Zagreb)
100. Poupard, Paul, kard. (Città del Vaticano)
101. Posavac, Zlatko (Zagreb)
102. Posset, Franz (Beaver Dam, Wisconsin, USA)
103. Potthoff, Wilfried (Bonn, Njemačka)
104. Pšihistal, Ružica (Osijek)
105. Radić, Teo (Zagreb)
106. Ramminger, Johann (München, Njemačka)
107. Runje, Petar (Krk)
108. Sanader, Ivo (Zagreb)
109. Schellenberg, Renata (Toronto, Kanada)
110. Soldo, Josip Ante (Sinj)
111. Sorić, Diana (Zadar)
112. Stamać, Ante (Zagreb)
113. Stepanić, Gorana (Zagreb)
114. Stolic, Diana (Rijeka)
115. Šimundža, Drago (Split)
116. Škarić, Ivan (Split)
117. Šoštarić, Petra (Zagreb)
118. Špikić, Marko (Zagreb)
119. Šteko, Miljenko (Zagreb)
120. Štrkalj, Despot Kristina (Zagreb)
121. Šundalić, Zlata (Osijek)
122. Talan, Nikica (Zagreb)
123. Tatarin, Milovan (Osijek)
124. Temčinas, Sergejus (Vilnius, Litva)
125. Tomasović, Mirko (Zagreb)
126. Tvrtković, Tamara (Zagreb)
127. Vončina, Josip (Zagreb)
128. Vratović, Vladimir (Zagreb)
129. Vrljić, Stojan (Mostar)
130. Zlatar, Andrea (Zagreb)

Zemlje iz kojih dolaze sudionici znanstvenih skupova:

Bosna i Hercegovina, Vatikan, Crna Gora, Francuska, Italija, Kanada, Litva, Mađarska, Njemačka, Poljska, SAD, Španjolska, Velika Britanija

Prof. Ante Sapunar polaže vijenac na
Marulićevu nadgrobnu ploču
u ime Društva prijatelja kulturne baštine (1997)

Književna večer *Hrvatski pjesnici Marulićevu Splinu* (2004):
Petar Opačić, Enes Kišević, Jakša Fiamengo

MARULIĆEVSKA MREŽNA SJEDIŠTA (MARULIĆ NA WWW)

Književni krug Split

MARVLIANVM

Centar za proučavanje Marka Marulića i njegova humanističkoga kruga
<http://www.knjizevni-krug.hr/marulianum/>

Projekt *Marulianuma* i Sveučilišta u Padovi »Valorizzazione e recupero degli scritti e dei luoghi dell'umanista spalatino Marko Marulić / Marcus Marulus« (VALMAR), u sklopu međunarodnog projekta »Eredità culturale dell'Adriatico: conoscenza, tutela e valorizzazione« (INTERADRIA – INTERREG III A).

<http://marulianum.storia.unipd.it/>

Blog Marvlvs et al.

De rebvs Marvlianis et nonnvllis aliis

<http://www.ffzg.hr/klafil/marulus/>

Colloquia Maruliana na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske »Hrčak«

http://hrcak.srce.hr/index.php?show=casopis&id_casopis=43

Časopisi s ovog portala uvršteni su u Scientific Commons
<http://en.scientificcommons.org/>, veliki pretraživač slobodno dostupnih
repozitorija znanstvenih radova, kao i sličan, ali manji
<http://www.oaister.org/>

Intute: Arts and Humanities

<http://www.intute.ac.uk/artsandhumanities/>

Svaki rad s HRČKA indeksiraju i Google i Google Scholar

<http://scholar.google.com/> .

SADRŽAJ

Kalendar zbivanja	3
<i>Colloquium Marulianum</i> XX: Hrvatske i latinske pjesmarice 15. i 16. stoljeća (II)	6
Sažetci	8
Podatci o sudionicima znanstvenoga skupa	27
<i>Hrvatsko srednjovjekovno pjesništvo: pjesme, plačevi i prikazanja na starohrvatskom jeziku</i> (priredili Amir Kapetanović, Dragica Malić, Kristina Štrkalj Despot)	36
Teodora Shek Brnardić: <i>Svijet Baltazara Adama Krčelića</i>	37
<i>Filozofija Mediterana</i> (ur. Mislav Kukoč)	38
Radoslav Bužančić: Marulićeve kuće u Splitu (predavanje popraćeno projekcijom)	39
Različitost istog: varijantnost Marulićeva pjesničkoga teksta Treća kroatistička tekstološka radionica	41
Čitanje baroknog rukopisa Četvrta latinistička tekstološka radionica	43
<i>Colloquia Maruliana</i> XIX – sadržaj	44
Nagrada Dana hrvatske knjige	46
Pravilnik	46
Do sada nagrađeni	47
Dioklecijanova palača	51
Galerija Emanuel Vidović	53
Sudionici Marulićevih dana 1991-2010.	55
Marulićevska mrežna sjedišta (Marulić na WWW)	58

*Znanstveni, književni i izdavački program Marulićevih dana
novčano su pomogli:*

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske
Županija splitsko-dalmatinska
Poglavarstvo grada Splita

Izdavač:

Književni krug Split – *Marulianum*
Ispod ure 3, Split

Za izdavača:

Nenad Cambi

Ovu knjižicu uredili:

Branko Jozić i Bratislav Lučin

Tisak:

Dalmacija papir – Split

Naklada:

300 primjeraka